agent

EESTI KUNSTIMUUSEUMI AJALEHT
NR 16 **SEPTEMBER** 2008

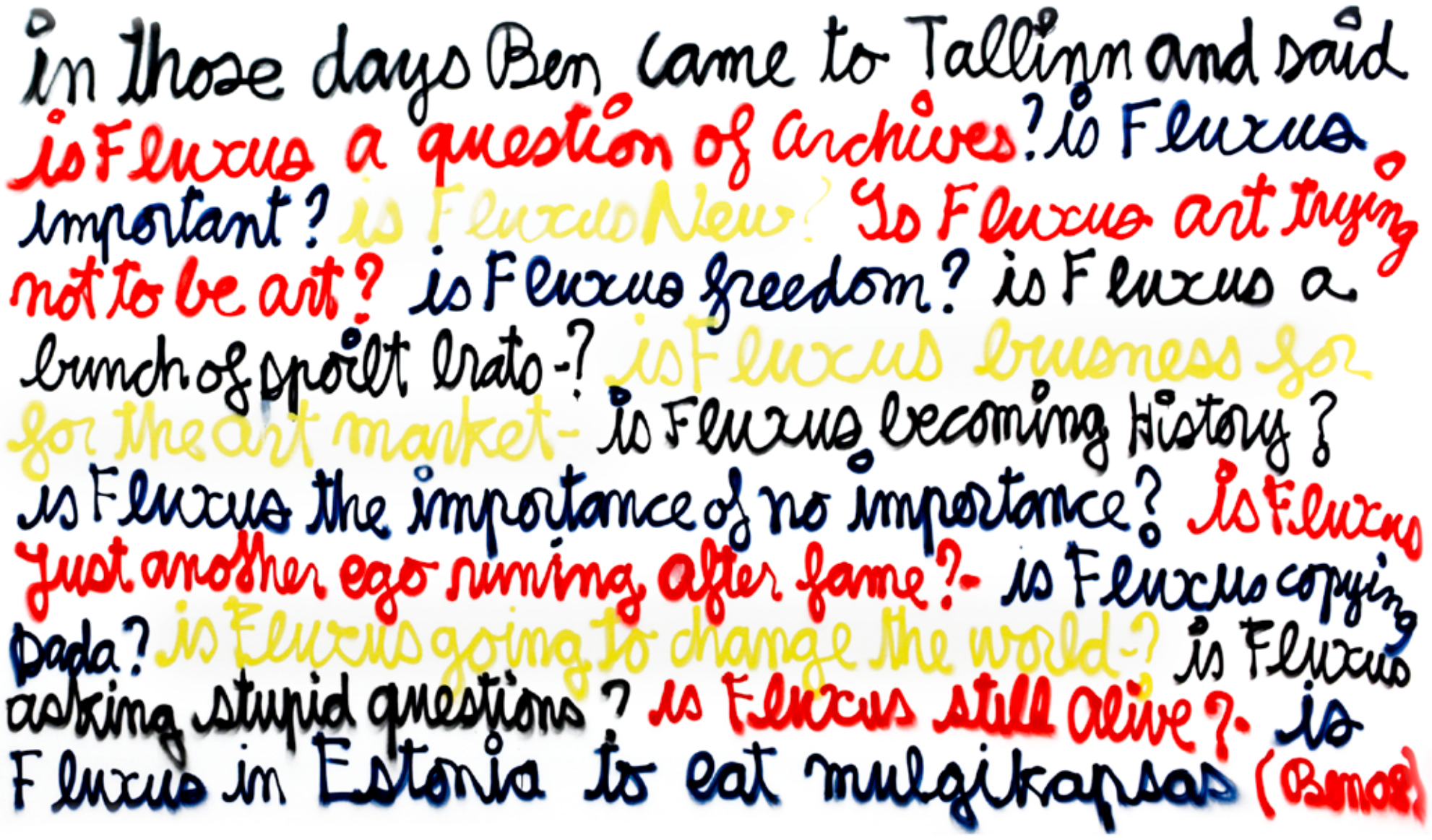

Ben Vautier' grafiti näitusel "Fluxus East. Fluxuse võrgustikud Kesk- ja Ida-Euroopas"
(avatud Kumu V korrusel 23. novembrini 2008)

Geoffrey Hendricks. In memoriam Charlotte Moorman and Nam June Paik. 2006

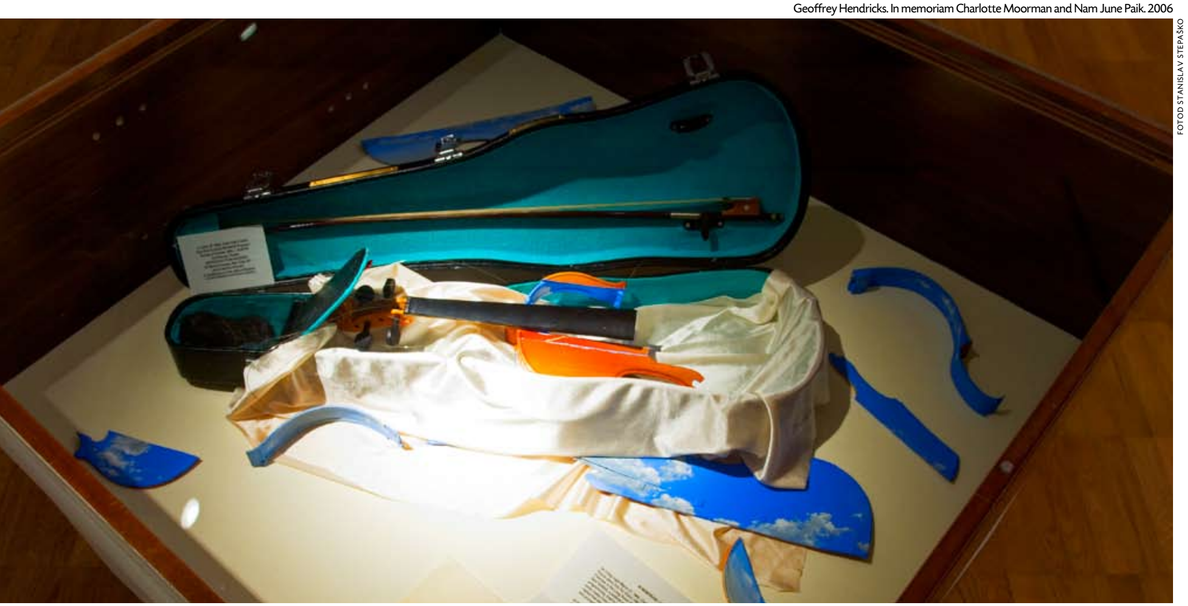

FOTOD STANISLAV STEPAŠKO

Fluxus East

Fluxuse kunstnikud loovad muusikat, mis seisneb paberi kortsutamisel või rebimisel kostvates helides või tekib tooli mööda põrandat lükates. Nad kirjutavad instruktsioone, mida saab realiseerida paljudel eri viisidel. Näiteks Mieko Shiomise "Disappearing Music for Face" (1964) juhisega "smile – stop to smile": see teos on olemas *flipbook*'i, filmi, *performance*'i dokumentatsiooni kujul ning igaüks võib seda äärmiselt lihtsalt ja ilma ettevalmistuseta ka ise esitada, olgu siis publikuga või ilma.

Need (anti)kunstnikud, kelle teosed on alati intermediaalsed, pole huvitatud traditsioonilise kunsti, muusika, kirjanduse, teatri loomisest. Nende eesmärk on luua teoseid, mis on igaühele kättesaadavad ja mille esitamine ei nõua erilisi oskusi ning mis mõnikord võivad ennast ka ise esitada, nagu George Brechti ühest sõnast koosnev sündmus (*event*) "Exit".

See on nn lühivormi kvaliteet, mis hoiab Fluxuse ka praegu, 46 aastat pärast nende esimest etteastet nimetusega "Fluxus. Internationale Festspiele Neuester Musik" elava ja aktuaalsena. Erinevalt keerulisematest häppeningidest ei mõju Fluxuse kompositsioonide taasesitamine varasema rekonstruktsioonina, pigem tunduvad need olevat ajatud.

Ka 2006. aastal Berliinis surnud kunstnik Tomas Schmit, kes küll juba varakult Fluxusest distantseerus, nägi Fluxuse peamist kvaliteeti just lühidas, kontsentreeritud vormis: "Mida mina koos paljude teistega f-ilt õppisin: mida on võimalik lahendada skulptuurina, seda ei pea hoonena püstitama; mida saab esitada maalil, sellest ei pea skulptuuri tegema; mida saab kujutada joonistusel, seda ei pea maalima; mida saab selgitada sedelil, seda ei pea joonistama; mida saab sooritada peas, selleks pole isegi sedelit vaja!"

Fluxus ei ole stiil (Dick Higgins: "Et me koos midagi tegime, ei tähenda, et me koos sama asja tegime") ja ka mitte rühmitus või liikumine, vaid võrgustik, mille kaudu – sageli posti teel – jagati ideid ja objekte ning mille eri niite hoidis koos George Maciunas (1931–1978), leedu emigrant New Yorgis, Fluxusele nime andja ja peamine organisaator.

Fluxuse laienemist endise Idabloki riikidesse kujundas esmajoones juhus. Otsustav oli see, kes kellega ja millal kontakti sai. Isegi kui George Maciunas plaanis uusi nn mõjualasid hõivata teatud süsteemi alusel, olid tema majanduslikud ja füüsilised ressursid siiski piiratud ning fantaasiad tervet maailma haaravast Fluxuse suurvõimust (täisverelise kommunistina tahtis Maciunas Fluxuse kui uue nn konkretistliku kunsti Nõukogude Liitu viia ja kirjutas sel eesmärgil 1962. aastal ka Hruštšovile) jäid alatiseks fantaasiateks.

Esimesed sidemed Kesk-Euroopa kunstnikega sõlmis Maciunas varakult. Juba 1962. aastal oli Maciunas kontaktis Poola ringhäälingu eksperimentaalstuudio juhataja Józef Patkowskiga, saatis Varssavisse rikkalikult Fluxuse materjale ja nimetas Patkowski Fluxuse publikatsioonide kolleegiumi liikmeks (kavandatud kirjastus jäi siiski ainult plaaniks). Varssavis esitati sel ajal ka mõningaid Fluxuse kompositsioone, sh La Monte Youngilt. 1964. aastal reisis taani päritolu Fluxuse kunstnik Eric Andersen Ida-Euroopasse ja saatis muuhulgas Maciunasele Moskvast postkaarte teadetega sealsetest skandaalsetest aktsioonidest, mis osutusid siiski fiktiivseteks.

Alates 1966. aastast toimusid Kesk- ja Ida-Euroopa maades üksikud Fluxuse kontserdid. 1966. aasta varasuvel korraldas Vytautas Landsbergis, kellega Maciunas lapsena koos Kaunases koolis käis ja alates 1962. aastast kirjavahetust pidas, koos tudengitega kabareevormis Fluxuse kontserdi. 1966. aasta oktoobris toimus Prahas kokku kolm kontserti, kus Ben Vautier, Serge Oldenburg, Jeff Berner, Dick Higgins, Alison Knowles ning Milan Knížák (kelle Maciunas oli nimetanud Fluxus Easti juhiks) esitasid suureearvulise publiku ees klassikalisi Fluxuse kompositsioone. 1969. aastal korraldas Tamás St Auby kontserdi Budapestis ning ilma igasuguse kontaktita Maciunase või teiste võrgustiku kunstnikega – piisas vaid plakatist "Flux Fest Sale", mis sisaldas arvukalt sündmuste instruktsioone. 1977. aastal toimus Maciunase poolt instrueeritud neljapäevane festival Jarosław Kozłowski juhitud Galeria Akumulatorys Poznańis. Lisaks peeti isiklikku kirjavahetust, anti välja samizdatte ning korraldati omaalgatuslikke Fluxuse laadis sündmusi. Samuti osalesid idaeurooplased koos Lääne-Euroopa, USA ja Aasia kunstnikega piireületavates aktsioonides nagu näiteks jaapani kunstniku Mieko Shiomi ruumipoeemid.

Enamik mainitud Ida-Euroopa kunstnikke jälgisid Fluxust teatud distantsilt. Nende eesmärk polnud kindlasti Fluxusesse sulanduda või määratleda ennast Fluxuse kunstnikena. Pigem nägid nad Fluxust nende endi loomingu rikastaja ja impulsside allikana, lisaks meenutasid mitmed Fluxuse sündmused vägagi sotsialismimaade igapäevaelu absurdi.

Kas Fluxus jõudis ka Eestisse? Kitsamast Fluxuse definitsioonist lähtudes on vastus eitav. Ei olnud kontakte Fluxuse ja eesti kunstnike vahel ega jõudnud siia ka Fluxuse materjalid, ei toiminud tüüpilisi Fluxuse kontserte ning ka termin "Fluxus" ei mänginud kuigi olulist rolli. Ei leidu ka eesti kunstnike poolt kirjutatud sündmuste instruktsioone ega Fluxusele väga omaseid, igaühele kättesaadavaid väikseid nn trükikunstiteoseid. Siiski on ilmne, et mõned Eestis toimunud häppeningid ja aktsioonid on Fluxusele vägagi lähedased ning saanud inspiratsiooni samadest või vähemalt sarnastest allikatest. Nende allikate hulka kuulus huvi uue muusika revolutsiooniliste arengute vastu (eelkõige John Cage'i teoste vahendusel), aga ka Marcel Duchamp, dadaism ja sürrealism, mis 1960. aastatel paelusid nii Lääne kui ka Idabloki kunstnikke, ning soov varasema kunstipraktika piiridest välja murda. Nii sündisid ka Eestis häppeningid, muusikaaktsioonid, visuaalne poeesia, mail art jmt.

Pärast rühmituse ANK mõningaid häppeninge ja "eksperimentaalkontserte" (1964–1966) noorte muusikute Mart Lille, Arvo Pärdi, Kuldar Singi ja Toomas Velmeti poolt korraldatud muusikaline häppening ehk "Instrumentaalteater" sarnaneb "Cremonas Play in Circle'iga" ning on oma absurdini viidud instrumentide ning igapäevaesemete käsitluse, samuti loomade kaasahaaramisega tugevalt mõjutatud John Cage'i ja Merce Cunningham Dance Company 1964. aasta Varssavi Sügise kontserdist. Asjaolu, et häppeningi käigus kogemata üks viiul tuld võttis, ei takistanud sel legendiks saamast.

Teine aktsioon, mis sobib Fluxuse konteksti, on Leonhard Lapini, Vilen Künnapu ja Avo-Himm Looveeri poolt 1969. aastal ette kantud "Trio klaverile", mis meenutab kontsertklaveri purustamist juba mainitud Wiesbadeni Fluxus-Festspiele ajal. Wiesbadenis esitati Philip Corneri teost "Piano Activities" (mis sisaldas muuhulgas osi nagu "Act on strings, with external objects such as hammers, drum sticks, wires or ropes" ja "Act in any way on underside of piano"), mis ei nõudnud siiski instrumendi täielikku lõhkumist. Tallinnas tehtud aktsioonil oli lisaks ka erootilisi komponente. Mõlemal juhul kasutati häppeningis – seda rõhutasid ka organisaatorid – juba maha kantud muusikainstrumente, kuid siiski olid need sündmused ka rünnakud väikekodanlike väärtuste vastu ja toimisid teravate antikunsti-avaldustena.

Teistegi aktsioonide puhul võib märgata materjali ja vormi mängulist käsitlust, nii oli mitmel juhul oluline roll näiteks paberil – nii häppeningis "Paberid õhus" (1969), ühes 1974. aastal Tõnis Vindi poolt organiseeritud häppeningis kui ka Peeter Volkonski korraldatud "John Cage'i öös" (1986) ning mitmetes Raivo Kelomehe algatatud aktsioonides 1980. aastate Tartus. Ka paljudes Fluxuse aktsioonides kasutati ulatuslikult paberit, näiteks Ben Pattersoni "Paper Piece'is", mis keskendub paberi helisid tekitavale potentsiaalile.

Ka mängus vormidega leiab paralleeli Fluxusega – näiteks Jüri Okase aktsioonis "Tekstiilviiner", kus ilma selge funktsioonita objekt näib kunstniku spontaanse ja katsetava tegevuse toel hakkavat elama oma elu. Midagi sarnast toimus ka Ben Vautier' aktsioonis "public amusement", mis viidi ellu 1966. aasta Fluxuse kontserdi ajal Prahas suurearvulise publiku kaasabil. Seal kanti mööda Praha tänavaid hiiglaslikke täispuhutud plastvoolikuid. Kui ka tegevuspaik oli Okase rannaaktsioonile vastandlik, võib siiski oletada, et objektide käsitlemise kogemus oli pigem sarnane.

Lisaks näidetele tegevuskunstist leiab paralleele Fluxusega ka Raul Meele visuaalsest poeesiast, mis sarnaneb näiteks Emmett Williamsi töödega, ja Ilmar Kruusamäe *mail art*'ist, Eugen Blume poolt säästurežiimil toimiva kunstina kirjeldatud tegevusest.

Kunstiajaloolist täpsust, aga ka siinsete kunstnike selgitusi silmas pidades ilmselt ei saa nimetatud aktsioone otseselt Fluxusega siduda. Nii näib ka programmiline, et näituse "Fluxus East" jaoks Tõnis Vindi, Kaarel Kurismaa ja Kiwa loodud teos kannab pealkirja "No Fluxus". Siiski võib olla üsnagi kindel, et kui eesti kunstnikel oleksid olnud otsesed kontaktid Fluxusega, oleks suure tõenäosusega leitud ühine pind koostööks ja ideede vahetuseks ning mitmedki eesti kunstnikud võinuksid olla kantud George Maciunase poolt koostatud Fluxuse liikmete nimekirja.

PETRA STEGMANN
NÄITUSE "FLUXUS EAST" KURAATOR

Näitus "Fluxus East" on Kumu V korrusel avatud 23. novembrini 2008.

Näitus "Fluxus East", kujundus Andrea Pichl

Kalendriaasta algab 1. jaanuaril, kuid meie teadvuses on veel üks tore uue aasta algus ja see on 1. september – kooliaasta algus. Lapsed lähevad kooli ja astuvad oma eluteel sammu edasi. Neil on oma ootused, lootused, rõõmud ja unistused. Isegi meil, täiskasvanuil on ärevus hinges ja mitte ainult laste pärast, meiegi mälestused kooliaastaist kätkevad endas häid sõpru ja toredaid tegemisi.

2008. aasta sügis on oma meeleoludelt veidi erinev eelnevatest. Gruusia sõda ja jätkuv majanduslangus on meis kõigis tekitanud ebakindluse tunde. Eesti haridusel ja kultuuril on sellistel rasketel aegadel täita oma missioon, tagamaks eesti rahvusliku identiteedi säilimise ja eesti ühiskonna stabiilse arengu. Loodan, et meie ühise töö tulemusel kasvab üles uus põlvkond eestlasi, kelle väärtushinnangud kindlustavad Eesti riigi eduka arengu.

Marika Valk
Eesti Kunstimuuseumi
peadirektor

hitt

Sarmika maali sünniloost

Otto Friedrich von Moeller. Suudlus. U 1840. Õli. EKM

Otto Friedrich von Moelleri maal "Suudlus" on väljas näitusel "Grand Tour. Eesti kunstnikud Itaalias" Kumu III korruse B-tiivas 26.09.2008–20.01.2009.

Tõenäoliselt ei leidunud 19. sajandi keskpaigas Venemaal kunstiga tegelevat inimest, kes poleks tundnud Otto Friedrich von Moelleri (1812–1874) kompositsiooni "Suudlus". Pärast õpinguid Tallinnas ja lühikest sõjaväelase karjääri asus Moeller kunsti õppima. Lõpetanud Peterburi Kunstiakadeemia kuldmedaliga, võinuks ta õpinguid Itaalias jätkata riikliku stipendiumiga. Majanduslikult kindlustatud mereministri poeg Moeller aga loobus sellest ja sõitis välismaale oma kulul. 1838. aasta sügisel jõudis maalija Rooma. Ilus, andekas, jõukas ja alati heatujuline noor aadlik kodunes hõlpsasti rahvusvahelises kunstnike seltskonnas. Varsti oli ka tema jaoks loomulik pidada kirjavahetust tänini kuulsa kunstnike kogunemiskoha, Roomas asunud Café Greco kaudu.

Itaaliasse saabunud Moeller alustas rikkaid kunstihuvilisi köitnud moekate olustikupiltidega. "Suudluse" esimese variandi lõpetas kunstnik 1839. aastal. Mingil põhjusel ei rahuldanud see Moellerit ning järgmisel aastal maalis ta pikantsest stseenist veel ühe versiooni, kus ta lummatult on jäädvustanud noore ehitud itaallanna õrna klassikalist ilu. Küllap kihutas just sedalaadi eksootiline ilu ta pisut hiljem tülikasse armuafääri kunstniku modelli ja poja ema Amalie Lavagniniga.

Pikantse stseeni loomise tausta selgitab ka pikaajaline akadeemiline traditsioon. Juba 18. sajandi lõpus kuulus Peterburi Kunstiakadeemia õppetööde temaatikasse "peigmees ja pruut" või lihtsalt paarike. Ka Moelleri töö kuulub samasse žanri, kuigi figuurid on suuremad, nägudele ja eriti emotsioonide elavale väljendamisele on pööratud palju tähelepanu. Kirg ja hirm kuulusid algusest peale romantilise kunsti esteetikasse.

Imelisel kombel tabas see akadeemilise konventsiooni ja romantismi esteetika sulam ajastu maitset ning pani aluse Moelleri kuulsusele. Nii suurt menu, kui pälvis "Suudlus" Rooma publiku hulgas, polnud Venemaalt pärit kunstnikud varem kogenud. Kui maal 1840. aasta hiliskevadel Peterburi jõudis, võeti see ka siin vaimustusega vastu. Juulis toimunud Kunstiakadeemia nõukogu eriistungil kiideti teose loomulikkust ja armsust, peent, kuid samas elavat pintslitööd ning otsustati anda Moellerile akadeemiku tiitel.

1841. aastal teos litografeeriti, mis soodustas veelgi maali populaarsuse kasvu. Peaaegu iga Peterburi ja Moskva kodu või maamõisa seintel võis näha kõnealust litot või (tuntud) kunstnike maalitud koopiat. Maali esimene versioon kaunistas 1840. aastast Talvepalees keiserlikke apartemente. Ka Moeller ise kordas oma õnnestunud kompositsiooni mitut puhku. Praegu Eesti Kunstimuuseumi kollektsiooni kuuluv kordus asus tõenäoliselt kunstnikule kuulunud Kaali mõisas Saaremaal. Muuseumis säilitatakse ka Carl Sigismund Waltheri 1866. aastal maalitud koopiat.

TIINA ABEL
KUMU KURAATOR

Kirjastusuudiseid

KUJUNDUS MARI KALJUSTE

Ühest sajandist teise. Kristjan ja Paul Raud
Eesti Kunstimuuseumi toimetised nr 3

Kumu kunstimuuseumi 2006. aasta sügiskonverentsi artiklikogumik on pühendatud kunstnikest vendadele Kristjan ja Paul Raualе. Tekstide autorid Bettina Baumgärtel, Mart Kivimäe, Mai Levin, Elo-Hanna Seljamaa, Tiina Abel, Erkki Anttonen ja Ülo Tedre avavad 19. ja 20. sajandi vahetuse kultuuri arengu taustsüsteemi, vaatlevad Raudade looming rahvusvahelisi mõjutajaid ja paralleelnähtusi soome kunstis.

Makett Mari Kaljuste, kujundus Tuuli Aule
Maht 148 lk
Eesti ja inglise keeles, illustreeritud

BERNT NOTKE "SURMATANTSU" FRAGMENT. KUJUNDUS LIINA SIIB

Bernt Notke
Niguliste muuseumi seinakalender 2009

2009. aastal möödub 500 aastat keskaegse Põhja-Euroopa ühe kuulsaima kunstniku Bernt Notke surmast ning sel puhul keskendub Niguliste muuseumi seinakalender põnevatele detailidele Notke töökoja tuntuimatest teostest, mille hulgas on ka Niguliste kiriku "Surmatants" (15. saj lõpp) ja Tallinna Püha Vaimu kiriku peaaltar (1483).

Koostaja Anu Mänd
Kujundus Liina Siib
Eesti ja inglise keeles

KUJUNDUS MARI KALJUSTE

Johannes Mikkeli kunstikogu

Eesti ühe olulisema kunstikoguja Johannes Mikkeli (1907–2006) kollektsiooni kataloog toob lugejateni valiku kogu pärlitest, tutvustades selle väärtuslikemaid, Euroopa kunstiloos kaasa rääkivaid teoseid. Alates 1997. aastast tegutseb Kadrioru lossi endises köögimajas Eesti Kunstimuuseumi filiaalina Mikkeli kunstikogule pühendatud muuseum.

Tekstid Anu Allikvee, Ivar-Kristjan Hein, Greta Koppel, Kersti Kuldna-Türkson, Mai Levin, Alar Nurkse ja Kadi Polli
Kujundus Mari Kaljuste
Maht 160 lk
Eesti ja inglise keeles, illustreeritud

tuli punktis

Kapital

Claire Fontaine. Arbeit macht Kapital. 2004

"Arbeit macht Kapital" ütles ühel hiljuti küllastatud kunstinäitusel tulikiri seinal. See usk oma variatsioonides on üks protestantliku maailmapildi alustalasid – tee tööd ja teeni, küll siis tuleb ka kõik muu: armastus, rikkus, au. Ei mingit romantikat. Kapital – nii otseses kui ülekantud tähenduses – on miski, millel baseerub kogu meie elu ja tegevus, ning milleks kõik on konverteeritav ja mille nimel on nii mõndagi lubatud. Kapitali kogumiseks on tänane maailm näidanud ette siiski keerukamad skeemid kui lihtne "tee tööd ..." üksplussüks.

Täna usume me kõik eelkõige *slogan*'isse "Kapital macht Kapital" ja üha mustemate börsiteadete, eelarvearutelude ja pangauudiste valguses oleme taas kord murelikud. Sest kuigi meie kõigi elu selle ümber keerleb, on Kapital iseenesest elitistlik, vaid väheste omanduses (aga mitte kontrolli all) olev "müütiline relv". Kapital on globaalne, kapitalil ei ole rahvust, geograafilist kesetega kandvat ideed. Kapital on kõike muud kui demokraatlik nähtus. Kapital on nähtamatu, mistõttu ta tundubki asendamatu nagu hapnik ja kontrollimatu nagu looduslõud. Kapital on (meie) ühiskonnakord ja usutunnistus.

Ka Eesti Vabariigi kultuuripoliitika on ehitatud üles "protestantlikul" liberaal-turumajanduslikul põhimõttel, mille järgi kultuur on väärt täpselt nii suures koguses riiklikke vahendeid, kui ta "välja teenida" suudab (ja nii palju kui kõigest muust üle jääb). Kultuur on iseenda kapital, mille jääk reinvesteeritakse kultuuri tootmisse. Kultuur on tööstus. Kultuur on kultuuritegijate asi – ei mingit ühisomandi, kollektiivse identiteedi või ühiskondliku vasututuse udujuttu. Majanduskasvu tingimustest tundus selline "uus" usutunnistus paljudele kultuuritegijatelegi ahvatlev, "ühiskondlikust kokkuleppest" rääkimata, täna on aga enamik juba omal nahal tunda saanud tõsiasja, et kui majandus jaheneb, kuivavad esimesena kokku rahavood kultuuri vesiveskites.

Kauboikapitalistlikus Eestis on tänaseni olnud kultuuri tegelikuks päästerõngaks Kultuurkapital. See süsteem on välja töötatud veel globaalse kapitalismi eelsel modernistlikul ajastul, mil kultuurist kui tööstusest mulle ei puhutud. Kultuurkapitali taastamist riigi taasiseseisvumisel võib tõlgendada kui nostalgilist "errorit" liberaalturumajandusliku reformi kontekstis, aga see on meile tänaseks taganud vähemalt näilise kultuurielu mitmekesisuse ning täidab aastast aastasse ka üha enam riikliku rahastuspoliitika "teenindaja" rolli – lisaks kultuuriehitiste finantseerimisele tuleb ka enamik riiklike institutsioonide projektirahastusi, eelarvetes n-ö teenitava omatuluna kirja pandu, praegu just Kultuurkapitali katlast. Peab olema väga naiivne või väga demagoogiline, et sellise "riikliku rahapesu" valguses tänast kultuuripoliitikat õnnestunuks lugeda. Aga vähemalt siiani on süsteem, isegi kui silmakirjalik, siiski toiminud – hea seegi.

Nagu öeldud, Kultuurkapital on praegu nii riikliku kui ka sõltumatu kultuurielu ainus reaalne garantii. Riigieelarve kriis sundis sel suvel aga esimest korda nii rahandusametnikke, poliitikuid kui majandusinimesi süsteemi kriitiliselt hindama ning majanduslanguse kontekstis paistab Kultuurkapital kui programmeerimisviga liberaalkapitalistlikus operatsioonisüsteemis üha selgemalt silma. Sellest tulenevalt agiteeris üks majandusväljaanne täiesti loogilise rünnaku Kulka küsitavamate stipendiumide pihta, mis omakorda tõi etteaimatavalt kaasa rünnaku Kulka kui sellise olemasolu ja rahastuspõhimõtete suunas. Seega, justkui riiklike kultuurivahendite kärpimisest veel vähe oleks, asuti ründama ka ainsat reaalselt toimivat alternatiivset kultuurirahastamise süsteemi meie väga õhukese sponsorluskultuuri ja täiesti puuduva kodanikualgatuste traditsiooni kontekstis.

Küllap mõjub "majanduslikult mõtlevatele" spetsialistidele kahtlust äratavalt ka tõsiasi, et põhiliselt Kultuurkapitali vahenditest on finantseeritud muuhulgas viimase aja üks teravamaid seisukohavõtte globaalse kapitali kriitika vallast. Hiljuti avatud Eesti paviljon Veneetsia arhitektuuribiennaalil – gaasitoru projekt Vene ja Saksa paviljonide vahel ajaloolises Giardini pargis – illustreerib globaalse kapitali võimujooni tänases maailmas. Ajaloolisi Vene ja Saksa esinduslikke rahvuspaviljone ühendav kollane toru markeerib tinglikult suurriiklikku poliitikat, mis ühishuvide kõlava loosungi all sõidab üle nii miniriikidest, keskkonnariskidest kui ka rahvusvahelisest julgeolekust. Sellised "tõe hetked" on täna võimalikud eelkõige kunsti "nihestatud" keskkonnas, kus kriitiline otseütlemine ei too kaasa diplomaatilist kriisi ega sõjaohtu. Kriitilise mõtlemise elushoidmine on kultuuri üks põhilisi rolle ja ilmselgelt ei ole see võimalik turumajanduslike mängureeglitega kaasa joostes.

Kas Kapitalile on alternatiivi? Kas majandus on ainus võimalik ühiskonnakorralduse alus, tulud ja kulud ainus võimalik väärtusskaala? Ilmselt peab ka selle diskussiooni avama just kultuuriavalikkus.

MARIA-KRISTIINA SOOMRE
KUMU KURAATOR

> Kriitilise mõtlemise elushoidmine on kultuuri põhilisi rolle ja see ei ole võimalik turumajanduslike mängureeglitega kaasa joostes.

> Kultuurkapital on praegu nii riikliku kui ka sõltumatu kultuurielu ainus reaalne garantii.

Laurentsius. The beauty and the snowman. 2008

Kogude uudised

ARMASTUS 21. SAJANDIL
Eesti Litograafiakeskuse mapp

Marko Mäetamm. Perekond. 2008

Esimesed ostud litograafiakeskuselt tegi Eesti Kunstimuuseum aastal 2003, kui graafikafondi omandati 12 litograafiatehnikas teost, autoriteks Kadri Alesmaa, Jaak Visnap ja Viljar Kõiv. Mainitud lehtede ühisjooned (sh popilik ikonograafia, keele- ja tsitaadimängud) tõid välja graafika meediumikeksuse ületamise soovi ja vajaduse käsitleda litograafiat ühe kaasaegse kunsti vahendina. See tendents kasvas edaspidi veelgi tugevamaks, muutudes litokeskuse ideoloogia oluliseks komponendiks.

Eesti Litograafiakeskus on asutatud 2002. aastal Pärnus, järjepidevateks eestvedajateks Jaak Visnap ja Kadri Alesmaa. Litokeskuse taotlus on positsioneerida end platvormina eri projektide jaoks, olla graafika- ja laiemalt kunstilabor, kokkusaamis- ja eksperimenteerimiskoht, tekitada eriline sünergia ja uusi ideid. Ei ole juhuslik, et kandva tehnikana valiti välja just litograafia, mille eeliseks on suhteliselt lihtne trükkimismeetod ning millel on teistest graafikaliikidest vähem spetsiifilisi ja tehnikale ainuomaseid, nokitsemist ja kogemusi nõudvaid võtteid ning visuaalseid nüansse. Litograafia võimaldab väga erinevate visuaalsete vormide ja efektide kaasamist ning sünteesimist, joonistusest foto ja arvutitöötluseni.

Peeter Allik. Tervitused Tartust. 2008

Merike Estna. Muinasjutt 20 aastat hiljem. 2008

Erinevalt arvutigraafikast säilitab litotiraaž aga käsitsi loodud objekti vahetuse ning mõjub vähem tehnitsistlikuna. Ajal, kui kunstnikud aina kaugenevad manuaalsetest oskustest ja meediumikeksetest vormimängudest, sukeludes radikaalsesse kontseptualismi, saab selline teostuslik perfektsus (täiesti toimiva tähendustasandi ja kontseptuaalse terviklikkuse juures) meeldivaks "kuldseks keskteeks". Oma universaalsuse tõttu võiks litograafiast saada 21. sajandi graafikatehnika, mis hoiaks tasakaalus traditsioone ja oleks avatud innovatsioonile. Ühendades eri graafikaliikide võimalusi, on sellel potentsiaali graafikakeksksuse enesekriitiliseks ületamiseks, interdistsiplinaarsema staatuse taotlemiseks.

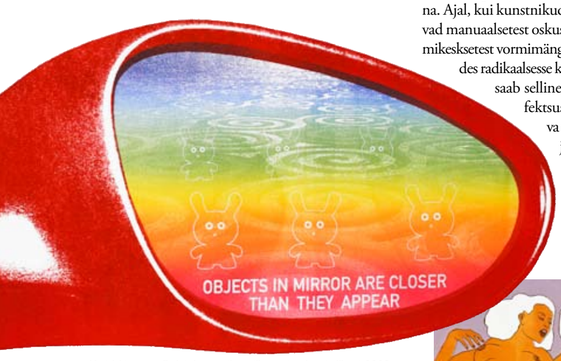

Kadri Alesmaa. Objektid peeglis on lähemal, kui nad näivad. 2008

Umbes aasta tagasi kolis litograafiakeskus Tallinna ning selle uue lühikese tegutsemisfaasi võtabki kokku litograafiamapp "Armastus 21. sajandil". Justkui tõestuseks sellele, et uue asukohaga kaasnevad ka uued teod, intensiivsema sündmuste programmi lubaduseks. Kui litograafiakeskuse esimene mapp (2003) oli lihtsalt tugevate graafikute esinduslikke töid koondav komplekt, siis teise mapi autorite seas on ka neid, kes proovisid litograafiat või üldse graafikat esimest korda. Lisaks ei katsetatud ainult tehnikaga, vaid keskenduti ühisteemale. Viimane õnnestus valdavalt hästi, kuigi kohati jääb seos põhikontseptsiooniga küsitavaks: tekib tunne, et kunstnik teostas idee, mis tal oli parasjagu küpsemas, pöörates ebapiisavalt tähelepanu projekti eripärale. Positiivne on aga see, et kedagi ei saa süüdistada literatuursuses: banaalsustest ja klišeedest on asi kaugel. Armastus on lai ja mitmetähenduslik kategooria, mis võimaldab palju erinevaid seoseid: just sellest lähtusid teemavalikus mapi "kuraatorid", kavandades komplekti, mis pakuks midagi igaühele. Tööde mõistmisele aitavad kaasa nii internetis kui ka mapi kataloogis avaldatud kunstnikepoolsed saatetekstid.

Iga autor on leidnud armastuse temaatikas oma aspekti või probleemi. Mapp ongi väga "probleemne" – ülataval kombel pole mitte ühtegi tööd, mis keskenduks armastuse mõiste traditsioonilisele tähendusele, poeetilisele tundele kahe inimese vahel. Kõike helgemad on Kadri Kangilaski ja Toomas Altnurme tööd, mis räägivad vaimsetest otsingutest ja kõrgemast müstilisest armastusest. Sümpaatse omailma on loonud Jasper Zoova, kuid tema pangataoline armastusetempel mõjub pigem veidra utoopiana. On võõrandumist, seksi, perevägivalda, kuid vähe õnnelikke stseene, armastuse ideaale, isegi Reiu Tüüri armastuseikoonina mõeldud Luciano Pavarotti ja printsess Diana tervitussuudlus jätab mõneti iroonilise mulje. Kunstniku üks ülesandeid on alati olnud tuua esile oma aja ja ühiskonna mure- ja valupunkte: kõnealune mapp on posthumaanse ajastu tundeelu ilmekaks sümptomiks.

Jaak Visnap. Balti kett. 2008

Reiu Tüür. Opera. 2007

Jasper Zoova. Armastuse pank. 2008

Klassikalise graafika kujundikeelega teoseid siin sisuliselt pole, mõned kompositsioonid on lausa provokatiivsed, taotluseks lükata ümber ettekujutus graafikast kui "ilusast" ja traditsioonilisest kunstist ning katsetada rõhutatult teravate teemadega, mis kuuluvad tänapäeva kunsti ampluaasse. Epateerimise eesmärk on häirida mugavaks saanud (graafika)kunstitarbijat, nihestada oodatavaid "pehmeid väärtusi". Samas anti-kunsti poole siiski ei pöörduta, šokeeriv või šokkitaotlev sisu töötatakse läbi pildil – Jaak Visnapi kontseptuaalne kitš ja Peeter Alliku vulgaarekspressionism.

Litomapi eesmärk on seega kahetine – ühelt poolt tõsta esile teema, mis puudutaks kõiki ning tõmbaks laiema publiku tähelepanu, ning teisalt positsioneerida litograafia mitte ainult professionaalse, vaid ka kompromissitu kaasaegse kunsti liigina, mis pakub väljakutset ja huvitavat mänguruumi ka teistes (kunsti)valdkondades läbi löönud tegijatele. Nende taotluste vahelise pinge eiramises on teatavat ülbust, aga ka nüüdiskunsti probleemistiku mitmetasandilisuse mõistmist. See teebki litograafiamapist museoloogilise väärtusega teose.

ELNARA TAIDRE
EKM GRAAFIKA ABIKOGU HOIDJA

kalender

SEPTEMBER–DETSEMBER 2008

KUMU KUNSTIMUUSEUM

PÜSIVÄLJAPANEK

Eesti kunsti klassika 18. sajandi algusest II maailmasõja lõpuni
Varamu
Liikudes ühelt teemalt teisele, avanevad eesti kunsti loo taustal ka kogu Euroopale iseloomulikud kultuuriprotsessid.

Grand Tour. Eesti kunstnikud Itaalias
Alates 18. sajandist tähistas mõiste *grand tour* kunstnike jaoks erialaste põhioskuste omandamisele järgnenud õppereisi. Näitusel uuritakse 19.–20. sajandi Eesti kunsti abil seda, kuidas on aja jooksul muutunud *grand tour*'i sihtpunktid ja tõlgendus.
26.09.2008–20.01.2009

Eesti kunst II maailmasõja lõpust taasiseseisvumiseni
Rasked valikud
Selle perioodi kunst kajastab Nõukogude aega iseloomustavaid suuri murranguid, teeb kokkuvõtteid, väljendab poolehoidu või hukkamõistu.

Mängu mõte. Arhiivid tõlkes
Näitus käsitleb esimeste häppeningide sündi 1960. aastate eesti kunstis ning nende suhet Lääne eeskujudega, laiemalt mängu idee erinevaid tähendusi Lääne ja Idabloki riikide kunstis.
Kuni 28.09.2008

Vabaduse utoopia
10.10.2008 – veebruar 2009

NÄITUS
KAASAEGSE KUNSTI GALERII

Fluxus East. Fluxuse võrgustikud Kesk- ja Ida-Euroopas
Näitus tutvustab 1960. aastatel tekkinud rahvusvahelise kunstiliikumise Fluxus haru endise Idabloki riikides. Fluxust iseloomustasid napid väljendusvahendid, loomingulise protsessi eelistamine valmis teosele ning püüd lähendada kunsti igapäevaelule.
Kuni 23.11.2008

Hansapanga kunstipreemia
5.12.2008–15.02.2009

Väike spektaakel. Lauri Astala videod
12.12.2008–15.02.2008

SUUR SAAL

Eerik Haamer. Kahel pool merd
Üks 1930. aastate II poole jõulisemaid eesti maalijaid, Pallase lõpetanud ning eelkõige Saaremaa ja Ruhnu rannarahva elu jäädvustanud Eerik Haamer oli pärast sõda sunnitud jätkama oma kunstnikuteed Rootsis.
Kuni 12.10.2008

Tegelikkuse sabotaaž. Sürrealism Euroopa fotokunstis 1922–1947
31.10.2008–11.01.2009

KORIDORID

Elephant Bullet
Kaido Ole ja Urmas Muru kureeritud videoinstallatsioon.
7.11.2008 – jaanuar 2009

EKSKURSIOON
Info ja tellimine E–R 12.00–15.00
Tel 602 6126, e-post: kumu.giid@ekm.ee

NB! Juhitud ekskursioonid toimuvad ainult ettetellimisel vähemalt 5 tööpäeva varem. Seoses suure külastatavusega palume ekskursioonid tellida võimalikult vara.

Weizenbergi 34 / Valge 1, 10127 Tallinn
Tel 602 6001
e-post: muuseum@ekm.ee
Avatud
mai–sept T–P 11–18
okt–aprill K–P 11–18

ADAMSON-ERICU MUUSEUM

PÜSIVÄLJAPANEK
Adamson-Eric (1902–1968) on üks mitmekülgsemaid looviksusi 20. sajandi eesti kunstis. Eelkõige virtuoosliku maalijana tuntud kunstnik töötas ka peaaegu kõigil tarbekunstialadel. Muuseumi püsiekspositsioonis on väljapanek Adamson-Ericu loomingust (maal, keraamika, portselanimaal, nahkehistöö, metallvormid, ehted, dekoratiivplaadid, tekstiilid ja mööbel).

EKSKURSIOON
Adamson-Eric – ühe looja mitmekülgsus
Märka värvi võlu

NÄITUS

Niklāvs Strunke (1894–1966). Läti modernist
Niklāvs Strunke oli läti 1920. aastate avangardismi esindava kosmopoliitse Riia Kunstnike Grupi üks värvikaimaid esindajaid – maalikunstnik, graafik, teatrikunstnik, disainer (kes osales oma portselanimaalidega ka kuulsa Baltarsi tegevuses), kunstiajaloolane ja särava sulega esseist. Tema loomelaadi iseloomustab abstraktne, konstruktiivne lähenemine,

Ülo Sooster. Mehe pea (Piero della Francesca). 1958–1959. Õli. EKM

ÄRA LASE MÖÖDA:

Kumu ekskursioonide programm "Kunstile külla!"

Programmi raames toimuvad Kumus iga kuu ühel või mitmel nädalavahetusel temaatilised, ühele või mitmele näitusele keskenduvad ekskursioonid. Ekskursioonid on suunatud üksikkülastajatele ning neid ei pea ette tellima. Osavõtt muuseumipiletiga.
Ekskursioonid algavad kell 13.00.
Kogunemine Kumu 2. korruse fuajees.

Eerik Haamer. Kahel pool merd
13., 14., 27. ja 28. (vene keeles) septembril; 4., 5., 11. ja 12. (vene keeles) oktoobril
Vabaduse utoopia
15., 16., 29. ja 30. (vene keeles) novembril
Tegelikkuse sabotaaž
6., 7., 13. ja 14. (vene keeles) detsembril

SEENIORIDE REEDE: "KUJUNDI SÜND KUNSTNIKE LOOMINGUS"
Ekskursioonid toimuvad kord kuus reedeti, kell 11.30 vene keeles ja kell 13.00 eesti keeles.
Osavõtt muuseumipiletiga, kogunemine Kumu infoleti juures.

Eerik Haamer ja pagulaskunst 26. septembril
Modernism. 1950ndad eesti kunstis 24. oktoobril
Ülo Sooster ja Tartu 21. novembril
Sürrealism 19. detsembril

Info E–R 12.00–15.00 tel 602 6126 või kumu.giid@ekm.ee.

Herald Eelma. Vihakobar. 1969. Linool. EKM

Vabaduse utoopia

Möödunud sajandi viiekümnendate aastate lõppu tajuti stalinismist räsitud Eestis kevadise jääminekuna. Stalinismi näilik kokkuvarisemine nn Hrustšovi sula päevil tekitas illusiooni jõudu koguvast liikumisest inimlikuma ühiskonna poole, murenevate vanglaseinte pragudest immitsev värske õhk sünnitas lootuse, et kontakt muu maailmaga on taastumas. See areng sai taustaks arvuka grupi hiljem tuntuks saanud noorte kunstnike elluastumisele. Kohtusid erineva saatusega noored – nii need, kes äsja olid lõpetanud Tallinna Kunstiinstituudi, kui ka Siberi vangilaagrites karmi elukooli läbi teinud ja nüüd kodumaale naasnud endised Pallase kunstitudengid. Teineteise leidmisest sündis viljakas, nii kunstis kui ka igapäevases elus tihedalt läbi käiv kooslus. Sihiks sai üheskoos välja murda senise kunstielu hermeetilisest suletusest, leida uusi võimalusi nii kunstis kui ka ühiskonnas. Võime väita, et toonaste meeleolude põhitunnuseks oli usk muutuste jätkuvusse, see määras ka kunstis teatava aktiivse eluhoiaku, soovi sekkuda, purustada ja ehitada – ja illusiooni, et ollakse sündmuste keskpunktis. Samas oli aga piiride tagant päralejõudev informatsioon ikka veel äärmiselt napp ja lünklik, igast kättesattunud andmeraasust püüti rekonstrueerida maksimum seoseid. See oli vaevarikas, kuid vaimustusest kantud teekond maailmakunsti avastamise – ja sellega liitumise poole. Infonappuse tingimustes kujunes oma, unikaalne tee, kuid näib, et just selle teekonna raskused andsid võimsa impulssi loovusele. Neil päevil sündis Eestis huvitav, omanäoline ja väärtuslik kunstikoolkond, mille tegutsemist võib lugeda üheks Eesti kunsti kõrghetkeks.

Selle perioodi lõppakordiks olid Tšehhi sündmused 1968. aastal. Koos Praha kevadega rutjusid vene tankid puruks ka siinse vabaduse utoopia. Pilt sai selgeks, midagi lootustväärivat polnud aset leidnuki. Pealiskaudsel vaatlemisel võis tunduda, et kunstis jäi kõik vanaviisi. Kuid kadunud oli sisemine stiimul, utoopiline usk millegi olulise saabumisse. See, mis jäi, oli vaid kordamine – kuni uue noortepõlvkonna enesekuulutuseni.

Näitus "Vabaduse utoopia" püüab uurida, mis siis tegelikult toimus.

ENN PÕLDROOS
NÄITUSE "VABADUSE UTOOPIA" KURAATOR

Näitus "Vabaduse utoopia" on Kumu IV korruse B-tiivas avatud 10.10.2008 – veebruar 2009.

mis jõudis kohati ka erakordselt huvitava metafüüsilise tunnetuseni. 1944. aastal emigreerus Niklāvs Strunke Rootsi, kus temast kujunes Läti pagulaskunsti silmapaistvaim looja. Näitus toimub koostöös Läti Riikliku Kunstimuuseumi ja Läti Suursaatkonnaga Eestis.
Kuni 23.11.2008

Adamson-Ericu muuseum 25

Adamson-Ericu muuseumi 25. sünnipäeva tähistav näitus maja kahel korrusel keskendub Adamson-Ericu dialoogile oma kunstnikest teekaaslastega. Välja on pandud Eduard Wiiralti, Karin Lutsu, Karl Pärsimäe, Aleksander Vardi jt teosed, lisaks eksponeeritakse sel aastal Lilian Semperi pärandina muuseumikogusse lisandunud teoseid, sealhulgas lisaks tarbekunstile arvukalt originaalkavandeid.
11.12.2008–15.03.2009

NB! 24.11–10.12 on muuseum suletud.

Ekskursioonide tellimine tel 644 5838.

Lühike jalg 3, 10130 Tallinn
Tel 644 5838, kassa tel 644 5835
e-post: adamson-eric@ekm.ee
Avatud K–P 11–18

KADRIORU KUNSTIMUUSEUM

KADRIORU LOSS

PÜSIVÄLJAPANEK
16.–20. sajandi maalikunst (Madalmaade, saksa, itaalia, vene meistrid). 18.–20. sajandi Lääne-Euroopa ja vene tarbekunst ning skulptuur.

NÄITUS
Kadriorg 290. Loss ja tema lugu
Juubelinäitus tutvustab Kadrioru lossi ajalugu selle kõige olulisemate perioodide kaudu – Peeter I aeg ning lossi rajamine, 1830. aastad, mil lossis viibis sageli keiser Nikolai I perekonnaga ja Kadriorust sai moodne kuurort, ning 1930. aastad, mil loss muudeti Eesti riigivanema ja hilisema presidendi Konstantin Pätsi residentsiks.
Kuni 3.05.2009

LAUPÄEVAAKADEEMIA
Osalemine muuseumipiletiga.

4.10 kell 15.00 Jüri Kuuskemaa. Kadrioru lossi ehitamislugu ehk Kus on Peeter I voodi?
11.10 kell 15.00 Jüri Kuuskemaa. Kadrioru lossi ehitamislugu ehk Kus on Peeter I voodi? (vene keeles)
1.11 kell 15.00 Kadi Polli. Kadriorg – muusade tempel. Kadrioru loss kunstimuuseumina
8.11 kel 15.00 Jelena Pogosjan. Kadriorg ja naised. Keisrinna Jelizaveta Petrovna külaskäik Revalisse 1746. aastal (vene keeles)
6.12 kell 15.00 Mart Kalm. Kolme lõvi all. Kadriorg Eesti riigipea residentsina
13.12 kell 15.00 Aleksandra Murre. 20. sajandi Kadriorg: võimu kants või muusade tempel? (vene keeles)

Ekskursioonide tellimine tel 606 6400.

KONTSERT
13.09 kell 18.00 Eesti Interpreetide Liit Urmas Vulp (viiul), Lembit Orgse (klavessiin). Kavas J. S. Bachi sonaadid viiulile ja klavessiinile. Pilet 100.-/50.-

20.09 kell 18.00 Eesti Interpreetide Liit Tanel Joamets (klaver). Kavas W. A. Mozart, F. Schubert, Bach-Brahms. Pilet 100.-/50.-

4.10 kell 18.00 Eesti Interpreetide Liit Ardo Västrik (tšello), Lea Leiten (klaver). Kavas R. Strauss, E. Bloch, F. Poulenc. Pilet 100.-/50.-

18.10 kell 18.00 Eesti Interpreetide Liit Annaliisa Pillak (metsosopran), Jaanika Rand-Sirp (klaver). Kavas H. Berlioz, M. De Falla, H. Duparc. Pilet 100.-/50.-

8.11 kell 18.00 Eesti Interpreetide Liit Aleksandra Juozapenaite-Eesmaa (klaver), Mari Tampere-Bezrodny (viiul), Peeter Paemurru (tšello). Kavas J. Brahms. Pilet 100.-/50.-

23.11 kell 18.00 Eesti Kontsert Hortus Musicus. Pilet 120.-/90.-

29.11 kell 18.00 Eesti Interpreetide Liit Marje Lohuaru (klaver), Ruta Lipinaityte (viiul). Kavas W. A. Mozart, D. Šostakovitš. Pilet 100.-/50.-

6.12 kell 18.00 Eesti Interpreetide Liit Leena Laas (viiul), Nata-Ly Sakkos (klaver). Kavas E. Tubin, E. Mägi, J. Sibelius, E. Rautavaara, B. Bartók. Pilet 100.-/50.-

7.12 kell 18.00 Suur muusikaakadeemia Andres Mustonen (viiul), Ivo Sillamaa (klaver). Kavas W. A. Mozart. Pilet 120.-/90.-

20.12 kell 18.00 Eesti Interpreetide Liit Annaliisa Bezrodny (viiul), Sten Lassmann (klaver), Henry-David Varema (tšello). Kavas M. Ravel, J. Turina, D. Šostakovitš. Pilet 100.-/50.-

Weizenbergi 37, 10127 Tallinn
Tel 606 6400
e-post: kadriorg@ekm.ee
Avatud mai–sept T–P 10–17
okt–aprill K–P 10–17

MIKKELI MUUSEUM

PÜSIVÄLJAPANEK
Johannes Mikkeli kollektsioon. 16.–20. sajandi Lääne-Euroopa, vene ja hiina kunst.

NÄITUS
Kadriorg ja barokk. Elu unistuste piiril
Kadrioru pargi ajaloost ning tulevikuvisioonidest kõneleval näitusel saab muuhulgas näha dokumentaalfilmi "Kadriorg 290", mis annab värvika ja elava pildi Kadriorust alates selle loomisest kuni tänapäevani.
Kuni 6. oktoober 2008

Türgi värvid ja lõimed. Gönül Paksoy ajatu rõivadisain
Gönül Paksoy on tänapäeva Türgi üks omanäolisemaid rõivadisainereid, kes ühendab oma loomingus looduslikud värvid ja ajaloolised Türgi kangad tänase rõivastuse ideaalidega. Looduslike värvide ning vanade ja uute käsitsikootud kangaste kasutamine annab tema loodud kostüümidele ajatu mõõtme, ärgitades mõtlema taaskasutusele ning ökoloogiliselt puhtale eluviisile.
24.10.2008–25.01.2009

Ekskursioonide tellimine tel 606 6400.

Weizenbergi 28, 10127 Tallinn
Tel 606 6400
e-post. mikkel@ekm.ee
Avatud K–P 10–17

Häppening "Paberid õhus" Pirital, 1969.

FOTO: KONSTANTIN KIZEMIN, LEONHARD LAPINI ARHIIV KOGU

Kuuekümnendad tõlkes

Seminar Kumu auditooriumis reedel, 26. septembril kell 11.00

Näitustesarja "Arhiivid tõlkes" lõpetav seminar keskendub Lääne mõjudele ning nende tõlgendustele 1960. aastate eesti kirjanduses, teatris ja kunstis.

Sarja "Arhiivid tõlkes" eesmärk oli tõsta esile Nõukogude perioodi eesti kunsti otsesemalt või kaudsemalt mõjutanud raudse eesriide taguseid sündmusi ja nähtusi, keskendudes seejuures just ideedele ja nende tõlkeprotsessile, mitte üheselt määratletavale tulemusele. 1960. aastad olid keevalised ja vastuolulised nii Läänes kui ka Idabloki riikides ning ka kultuurikontaktid kahe leeri vahel varasema ja hilisema ajaga võrreldes tihedamad ning viljakamad. Seminaril kõneldaksegi sellest, mil viisil mõjutasid Läänest tulnud impulsid 1960. aastate eesti kultuuri, milliseid kanaleid mööda uued ideed siia jõudsid, kuidas neid tõlgendati ning milliseid tähendusi need omandasid.

Seminaril esinevad Luule Epner, Rein Veidemann, Mart Velsker, Madis Kolk, Sirje Helme, Eha Komissarov, Kädi Talvoja ja Anu Allas.

Sarja "Arhiivid tõlkes" viimane näitus "Mängu mõte" on Kumu IV korruse B-tiivas avatud 28. septembrini.

Adamson-Eric oma ateljees 1925. aastal

Adamson-Ericu muuseum 25

Konverents "Isikumuuseum: isik ja muuseum"
Esmaspäeval, 8. detsembril 2008 kell 11.00 Kumu auditooriumis

Maailmas on palju fondide ja sihtasutustena töötavaid, aga ka riiklikke ja omavalitsuste omandis olevaid isikumuuseume. Nende töö spetsiifika on aga paljuski erinev suurte teema- ja keskmuuseumide omast. Konverentsile on oodatud esinejaid nii Eesti isikumuuseumidest (A. H. Tammsaare muuseum, Eesti Teaduste Akadeemia Underi ja Tuglase Kirjanduskeskus jt) kui ka välisriikidest (A. Gallen-Kallela Muuseum Soomes, M. K. Čiurlionise Riiklik Kunstimuuseum Leedus, Önningeby muuseum Ahvenamaal).

Lavastus "Mängime Adamson-Ericut"
Koostöös Uus Vana Teater OÜga valminud algupärand.
10., 12. ja 13. detsembril kell 19.00 Adamson-Ericu muuseumis

Töövihikuprogrammid Adamson-Ericu loomingu põhjal
Värske ilme ja täiendatud sisuga töövihikud sobivad eriti hästi 1.–6. klassi lastele muuseumitunnis kasutamiseks või koos perega püsinäituse külastamiseks. Kunstimaailma teejuhid kannavad pealkirju "Kaugetest maadest lihtsate asjadeni" (Adamson-Ericu natüürmordid, maastikud ja lillemaalid), "Kohvikumaalid ja tujukad kujundid" (abstraktne maal, geomeetrilised kujundid ja kompositsiooniõpetus), "Rääkivad portreed ja vallatud figuurid" (portreed, figuurid ja tarbekunst Adamson-Ericu loomingus). Töövihikud on koostanud kunstipedagoog Liisi Lauer ning metoodik Anu Purre, kujundanud Tuuli Aule. Kooligruppidele mõeldud töövihikuprogrammide läbimiseks kulub orienteerivalt 90 minutit. Tellida saab programme aasta läbi tel 644 5838 (muuseumipedagoog Liisi Lauer) või liisi.lauer@ekm.ee.

NIGULISTE MUUSEUM

PÜSIVÄLJAPANEK
Kirikukunst 13.–18. sajandist: Hermen Rode töökojas valmistatud peaaltar (1478–1481), Bernt Notke maali "Surmatants" unikaalne fragment (15. saj lõpp) jpm. Hõbedakambris gildide, tsunftide, Mustpeade vennaskonna ja kiriku hõbevara.

Ekskursioonide tellimine niguliste@ekm.ee või tel 631 4330.

KONTSERT
Orelipooltund iga L ja P kell 16.00. Sissepääs muuseumipiletiga.

23.10 kell 19.00 Eesti Filharmoonia Kammerkoor
Grigorjeva, Krigul, Gubaidulina
Pilet 150.-/100.-

1.11 kell 19.00 Eesti Kontsert Hortus Musicus
Pilet 120.-/90.-

12.11 kell 19.00 Eesti Kontsert Vox Clamantis
Pilet 140.-/105.-

23.12 kell 17.00 Eesti Kontsert Rondellus
Pilet 140.-/105.-

26.12 kell 17.00 Eesti Kontsert Tallinna Poistekoor
Pilet 140.-/105.-

Lisainfo kontsertide kohta www.concert.ee (Eesti Kontsert), www.epcc.ee (Eesti Filharmoonia Kammerkoor).

Niguliste 3, 10146 Tallinn
Tel 631 4330
e-post: niguliste@ekm.ee
Avatud K–P 10–17

www.ekm.ee

HARIDUSPROGRAMMID EESTI KUNSTIMUUSEUMIS

KUMU HARIDUSKESKUS

UUS!
Kaasaegse kunsti hariduspojekt "FLUXUS LUUBIS" lastele ja noortele. Näitusel "Fluxus East" kuni 23.11.2008.

Kunstiharidusprogrammid lastele, noortele ja täiskasvanutele

AJUTISTE NÄITUSTE PROGRAMMID
Kõigile vanuserühmadele
Meeldetuletus maasikasööjatele!
Konkursi "MAASIKASÖÖJATE PILDIRIBA" tähtaeg – 30.09.2008 – on lähedal. Täpsem info www.ekm.ee.

PÜSINÄITUSTE PROGRAMMID
Lasteaiale ja algklassidele (5–11 a)
LUGUSID KUNSTIS
Muuseumitundide sari eesti kunsti klassikutest:
1. osa SÕPRUSEAEG (baltisaksa kunstnikud)
2. osa VEENÕID LORELEI JA TEISED (J. Köler)
3. osa ARMASTUSEST (J. Köler, A. Weizenberg ja A. Adamson)
4. osa PEETRI LUBADUS (K. ja P. Raud, O. Kallis, A. Laikmaa)
5. osa PARIISI (K. Mägi, N. Triik, J. Koort)
6. osa OMA SEADUSED (Eesti Kunstnikkude Ryhm)
7. osa VALGUSEGA VÄRVITUD (Pallas)
8. osa KURVAD LEHVIKUD, PÕLENUD LINN (murranguaeg, Teise maailmasõja algus)
Tunde võib tellida ka üksikult.

VAADATES ÜLES (taevad eesti kunstis)
Põhikoolile (12–16 a)
ALGUSEST PEALE
Muuseumitundide sari eesti kunsti klassikutest:
1. osa PEOD JA PORTREED (baltisaksa kunstnikud)
2. osa SÜDAMEGA (J. Köler)
3. osa PRONKSIST TUUL JA MARMORUNENÄOD (A. Weizenberg ja A. Adamson)
4. osa MIKS HOBUNE PEATUS (K. ja P. Raud, O. Kallis, A. Laikmaa)
5. osa GENIAALSED BOHEEMLASED (K. Mägi, N. Triik, J. Koort)
6. osa SÕNADETA (Eesti Kunstnikkude Ryhm)
7. osa MAAGILINE, VARJUDETA (Pallas)
8. osa AJAVAIM (murranguaeg, Teise maailmasõja algus)
Tunde võib tellida ka üksikult.
PEATEEL (sissejuhatus eesti kunsti klassikasse, 7.–9. klassile)
POPKUNST – POP KUNST (A. Tolts, J. Arrak, Ü. Õun, M. Leis, A. Vint, 4.–5. klassile).
UUE PÕLVKONNA LEGENDID (venekeelne programm, 8.–9. klassile)

Gümnaasiumile (16+, sobib ka täiskasvanutele)
MAGISTRAAL (sissejuhatus eesti kunsti klassikasse)
MÄGI (K. Mägi)
KUMUS ÕITSEVAD LILLED (venekeelne programm, kõigile vanuseastmetele)
Programmid toimuvad vaid eelregistreerimisega. Muuseumitunnid kestavad 60–90 minutit. HariduspROgrammide osalustasu on soodushinnaga 30.-. Muuseumitunde saab tellida nii eesti kui ka vene keeles.

Noortele
SUURE LIFTI FOORUM www.suureliftifoorum.pri.ee

Peredele
Näitusel "Varamu" (Eesti kunsti klassika) Illustreeritud muuseumijuht "10 kunstipeatust peredele" iseseisvaks kasutamiseks näitusesaalides ja kodus, joonistuskohtadega. Hind 25.-, saadaval Kumu infoletis.

Kumu kunstikool
Kunstistuudiod lastele, noortele ja täiskasvanutele eesti ja vene keeles.

Lastele
Vabu kohti on veel 10–12- ja 13–15aastaste laste kunstistuudiotes.

MEISTRITE KOOL
Noortele ja täiskasvanutele
8osaline meistriklasside sari; osaleda võib ka üksikutel kursustel. Üks kursus on 10 akadeemilist tundi. Toimub kord kuus reedest laupäevani (R 17.00–20.00; L 11.00–16.00). Vajalik registreerimine vähemalt nädal aega varem.
Esimene poolaasta:
10.–11.10 Kompositsiooni ABC. Anu Purre
7.–8.11 Joonistusest trükkimiseni. Anu Purre (R), Loit Jõekalda (L)
12.–13.12 Keraamika. Aigi Orav
Teine poolaasta
9.–10.01 Maal. Kaido Ole
6.–7.02 Multimeedia. Kristi Laanemäe
6.–7.03 Kaasaegne kunst. Külli K. Kaats
3.–4.04 Kaasaegse kunsti seminar. Portfoolio. Anu Purre ja Anu Lüsi
8.–9.05 Portfooliote esitlus. Tunnistused

Koos töövahendite ja laupäevase lõunasöögiga kogu sarja soodushind 4900.- (8. kord tasuta!). Eraldi makstes esimene poolaasta 3600.-, teine poolaasta 2700.-. Üksik meistriklass 1000.-. Kogu sarja tellijal võimalik soodsalt osaleda eesti kunsti ajaloo loengutel. Meistriklasside läbinuile tunnistused!

Eesti kunsti ajaloo loengusari
2aastane eesti kunsti ajalugu tutvustav programm, lektor kunstiajaloolane Reeli Kõiv. Toimub üks kord kuus, laupäeviti kell 12.00. Esimene kohtumine 4. oktoobril. Vajalik registreerimine vähemalt nädal aega varem.
Sarja hind koos materjalide ja kohvipausiga: aasta 2000.-, poolaasta 1100.-, üks loeng 300.-. Kunsti- ja kunstiajaloo õpetajatele tasuta! Loengusarja läbinuile tunnistused.

Info ja registreerimine tel 53 439 230 ja 602 6074 (lauatelefonil soovitavalt 14.00–16.00) ja e-postiaadressil haridus@ekm.ee.

ADAMSON-ERICU MUUSEUM

PÜSINÄITUSE PROGRAMMID
Tujukad kujundid
Lasteaialastele lihtsamate geomeetriliste kujundite õppimiseks, vaatlus- ja väljendusoskuse arendamiseks. Eelkooliealistele 15.-

Kaugetest maadest lihtsate asjadeni
Töövihikuprogramm tutvustab mänguliselt Adamson-Ericu natüürmorte, maastikke ja lillemaale. 1.–6. klassile. Õpilastele 20.-

Kohvikumaalid ja tujukad kujundid
Töövihikuprogramm abstraktse maalikunsti, geomeetriliste kujundite ja kompositsiooniõpetusega tutvumiseks. 1.–6. klassile. Õpilastele 20.-

Rääkivad portreed ja vallatud figuurid
Töövihikuprogramm portreedest, figuuridest, mustri loomisest ja tarbekunstist Adamson-Ericu teoste näitel. 1.–6. klassile. Õpilastele 20.-

Soovitav esmane kirjutamis- ja lugemisoskus. Programmid toimuvad aasta läbi. Aeg kokkuleppel.

AJUTISTE NÄITUSTE PROGRAMMID
Maailm läbi maalikunsti
HariduspROgramm Läti modernisti Niklāvs Strunke loomingu põhjal.
Eelkooliealistele 15.-, õpilastele 20.-
Kuni 21.11.2008

Kahhelmaali töötuba
Õpilastele 20.-
15.12.2008–15.03.2009

Ehtekunsti töötuba
Õpilastele 20.-
15.12.2008–15.03.2009

ÜRITUSED
Sügisvaheaja kunstilaager: Maalitud maailmad II
7.–12aastastele lastele. Osalustasu 250.-
29.–31.10 algusega kell 11.00

Isaga koos kunstnikuks
Isadepäeva tähistamine läti muinasjuttude ja kunsti keskel. Perepilet 50.-
9.11 algusega kell 13.00

Ehtekunsti õpikoda täiskasvanutele
Maakivist ja metallist ehete valmistamine kunstniku juhendamisel. Osalustasu 50.- (sisaldab töömaterjale).
18.12

Kõikidele hariduspROgrammidele vajalik eelregistreerimine tel 644 5838 või 644 5835. Muuseumipedagoog Liisi Lauer (liisi.lauer@ekm.ee).

KADRIORU KUNSTIMUUSEUM

KADRIORU LOSS
5–11aastastele lastele
Lossikool
Temaatiliste muuseumitundide sari lasteaia- või kooligruppidele, eesti või vene keeles. Osalustasu 35.- (sisaldab ekskursiooni ja loomingulist tegevust töötoas), väikegruppidele (alla 10 lapse) rühmahind 350.-.
Teemad: "Kadrioru lossi lugu" (aasta läbi), "Prantsuse pargi keel" (alates septembrist), "Jõuluime" (detsember), "Härra Sekretär ja proua Kanapee" (alates detsembrist), "Portree – ta vaatab sind" (aasta läbi), "Keerukuju" (aasta läbi). Kõiki tunde saab tellida ka üksikult.

Lastehommik
Lossikooli tundide sari muuseumi perega külastavatele lastele iga kuu esimesel laupäeval eesti ja kuu teisel laupäeval vene keeles. Osalemistasu 45.- (sisaldab ekskursiooni ja loomingulist tegevust töötoas), kõikide lastehommikute abonement 280.-

Prantsuse pargi keel
4.10 kell 11.00 eesti keeles
11.10 kell 11.00 vene keeles
Kadrioru lossi lugu
1.11 kell 11.00 eesti keeles
8.11 kell 11.00 vene keeles
Jõuluime
6.12 kell 11.00 eesti keeles
13.12 kell 11.00 vene keeles

Kunstiring
Oktoobrist maini pühapäeviti toimuvad tunnid viivad lapsed vanade kunstimeistrite maailma, kord kuus ka teistesse Tallinna muuseumidesse, ateljeedesse jm. Osalemistasu 70.- (sisaldab ekskursiooni, loomingulist tegevust töötoas, teiste muuseumide pileteid). Kunstiringi kuupilet 240.-
5–11aastastele lastele vene keeles
kell 11.00–12.30
5–8aastastele lastele eesti keeles
kell 13.00–14.30
9–11-aastastele lastele eesti keeles
kell 15.00–16.30

Põhikoolile
Muuseumitunnid kooligruppidele eesti või vene keeles. Programmidega kaasneb tööleht. Osalustasu 35.-, väikegruppidele (alla 10 õpilase) rühmahind 350.- .Teemad: "Lossi ajalugu", "Amor, Noa ja Neitsi Maarja – mütoloogia ja piibilood kunstis".

Gümnaasiumile
Temaatilised ekskursioonid eesti või vene keeles. Osalemistasu õpilasgrupile (kuni 30 õpilast, sisaldab muuseumipileteid ja giiditeenust) 750.-. Teemad: "Barokne keisriloss", "Kunstistiilid", "Mütoloogia ja piibilood kunstis".

MIKKELI MUUSEUM
Põhikoolile
Portselani põnevat maailma tutvustav töövihikuprogramm "Millest räägib portselan". Osalemistasu 35.-, väikegruppidele (alla 10 õpilase) rühmahind 350.-

Kõikidesse hariduspROgrammidesse vajalik eelregistreerimine tel 606 6400 või kadriorg@ekm.ee.

NIGULISTE MUUSEUM

PÜSIVÄLJAPANEK
Algklassidele
Lõvijaht Nigulistes
Head ja pahad
Inglid Niguliste kunstiteostel

Põhikoolile
Niguliste ABC
Pühakud ja nende legendid

Gümnaasiumile
Niguliste "Surmatants": keskaegse inimese ja maailmapildi peegel

Kestus 60–90 min. Kolmapäevast reedeni, kellaaeg kokkuleppel.
Osalemistasu 20.-

Kõigile hariduspROgrammidele vajalik eelregistreerimine niguliste@ekm.ee või tel 631 4330.

Täpsem informatsioon kõigi hariduspROgrammide ja ekskursioonide kohta www.ekm.ee.

Iga kuu ilmub elektrooniline Eesti Kunstimuuseumi hariduspROgrammide infokiri. Kui soovite uudiseid oma e-mailile, saatke palun märgusõna "hariduskiri" aadressile muuseum@ekm.ee.

FOTO KUMU HARIDUSKESKUS

Lastemeelne Kumu

ehk kuidas me lastele eesti kunsti klassikat õpetame

Juba ammu ei pea haridust omandama vaid koolis ja klassiruumis. Seda võib vabalt teha näiteks Kumu kunstimuuseumis. Ja alustada võib juba päris varakult. Kumu hariduskeskusel ja selle juurde kuuluval Kumu kunstikoolil on välja töötatud väga palju hariduspROgramme ja kursusi eri vanuses inimestele. Mõeldud on ka kõige väiksematele, juba aastased lapsed saavad koos perega meie juures kunsti teha ja saalides oma lemmikpilte imetleda. Suures plaanis jagunebki hariduskeskuse töö kaheks – tegeletakse gruppide ja üksikkülastajatega. Viimaste tarvis ongi loodud kunstikool, kus saab koos käia igal nädalal. Lasteaia- ja kooligruppidele pakutakse nii ühekordseid programme kui ka hariduspROgrammide sarju.

Üks nõutavamaid sarju, 8osaline "Lugusid kunstis" on loodud kõige väiksematele külastajatele (5–11aastastele) ja see toimub klassikakorruse püsinäitusel "Varamu". Sarja igas osas tutvutakse väikese osaga eesti kunsti klassikast, mängitakse, vesteldakse ja tehakse ka ise kunsti. Aga kõige tähtsam on elamus.

Sari algab programmiga "Sõpruseaeg". Seal viiakse lapsed paarisaja aasta tagusesse aega ja astutakse sisse suurde pildialbumisse. Saab rääkida baltisakslastest ja estofiilidest, sõprusest ja pereväärtustest, imetleda ilusaid kleite, soenguid ja maastikke. Tuleb üles leida ka üks pilt, millel on paljasjalgne laps, kelle käes on täht – milline täht, seda ei tea keegi ette. See koht programmis ongi kõige keerulisem, sest leitud pildi asukohta ei tohi kellelegi reeta, isegi silmadega mitte, enne kui kõik lapsed on õige pildi üles leidnud. Pärast saab iga laps järele mõelda, kes tema lähedastest on talle kõige kallim, ja maalida temast uhke ovaalse portree.

Edasi liigutakse "Kõrge stiili" saali ja tutvutakse Johann Köleri loomingu-ga. Programmis "Veenõid Lorelei ja teised" saab päris pikalt istuda Kumu kõige suurema maali ees. Pilt avaneb laste ees osade kaupa ja igaüks võib seda avastades kaasa rääkida. Sireenidest on paljud ennegi kuulnud, kuid nüüd saab teada, kust see sõna tegelikult pärineb. Kui koos Köleriga antiikmaailmas ära käidud ja Itaaliassegi piilutud, saab juba ise otsustada, mis värvi võiksid olla tütarlapse riided, kes allikast kannuga vett ammutab, ning värvida kunstniku poolt joonistatud kontuurpilti. Enne mängitakse veel saladuskarbikeste mängu ja see on kohe päris naljakas.

Programm "Armastusest" tutvustab August Weizenbergi ja Amandus Adamsoni teoseid. Pärast seda tundi lubavad lapsed jaanipäeva paiku Koidu ja Hämariku peale mõelda ja teavad, miks sel ajal nii palju lilli õitseb. Kui päike õhtuti loojub, siis teatakse, et need on Hämariku põsed, mis õhetavad. Külastatakse ka Eedeni aeda. Marmorist õun Eeva käes hakkab aga ühes unenäos ootamatult taevalaotusel ringi veerema ja selle korjab üles üks murelik kaluri poeg. Milline see vili veel olla võib, selgub alles siis, kui kõik lapsed on oma valged pisiplastikas teosed valmis saanud.

Programmis "Peetri lubadus" saab rääkida kultuurist ja rahvustundest. Läbi Kristjan ja Paul Raua, Oskar Kallise ja Ants Laikmaa loomingu võib nii mõndagi teada saada eestlaste elust ja uskumustest. Võib arvata, kui suur pidi tegelikult olema Kalevipoja säng, et ta sinna magama mahuks, ja kellele ta tänutäheks sooja kasuka kinkis; kuidas emad hälle heinamaale viisid ja kes olid siis lapsehoidjad. Küsimuste ja vastuste kaardid kinnistavad tunnis omandatud teadmised, ja on eriti tore, kui saab tunnijuhile lehvitada kuldset kaarti, sest siis on tegemist õige vastusega. Kristjan Raua kalmuneidude legendi teemaline maal paneb aga mõtlema sellele, mis võib juhtuda, kui ei täideta oma lubadusi. Selle legendi algus ja lõpp joonistatakse ise.

Edasi minnakse värvikate kunstiteoste abil Euroopasse rändama. Programmis "Pariisi" saab teada, kuhu eesti kunstnikud 20. sajandi alguses kõige enam minna soovisid ja mida tähendab sõna "modernism". Tutvutakse ka uute kunstnike – Konrad Mägi, Nikolai Triigi ja Jaan Koortiga. Natuke võib muuseumitunnis ka vaielda ja vastasmängijaid segadusse ajada, sest mägisele maastikule saab mängult lisada kõrgeid maju või portreedele päikeseprille. See vaatlusmäng ei taha tavaliselt kunagi lõppeda. Roosa põhi taevale on töölehel juba olemas, värvilised pilved tuleb aga ise peale maalida.

Järgmise osa nimi on "Oma seadused". Nüüd on kunst muutunud natuke imelikuks. Majad oleks nagu purjus ja inimesed kandilised. Uuritakse Eesti Kunstnikkude Ryhma matemaatilisi maale ja mõeldakse kunsti loomiseks välja oma seadusi. Saab teada, mida tähendab sõna "kubism". Selgub, et kui hoolega vaadata, koosneb nähtav maailm tõesti põhikujunditest – ringist, ruudust ja kolmnurgast. Pärast väikest visuaalset harjutust maalitakse töölehele geomeetriline toidulaud. Tore on ka kiiruse peale piltmõistatust kokku panna.

Programm "Valgusega värvitud" on tõeline valgusetund, kus kohtutakse paljude valgust maalinud kunstnike teostega. Muuseumitunni lõpuks selgub, et on olemas väga palju erinevaid valgusi ning igaüks näeb ja nimetab neid isemoodi. Tunni lõpuks saab iga laps ka kokku terve komplekti oma täidetud valgusekaarte. Alustatakse Karin Lutsu teatrivalgusest ja jõutakse välja Nikolai Kummitsa romantilise karjalaudani. Selle pildi juures toimub ka tore ühe sõna mäng. Kellel rohkem aega, võib veel ateljees ühe träpsulise pildi maalida.

Ring klassikakorrusele saabki siinkohal täis. Sarja viimane tund viib meid Teise maailmasõja aega, programm "Kurvad lehvikud, põlenud linn" jutustab traagilisest ajast. Enne seda käiakse veel korraks kiiresti läbi kõik eelnevad näitusesaalid ja tuletatakse meelde, kuidas eesti kunst tekkis ja arenes. Tuleb välja, et lastel on kõik väga selgelt meeles. Olenemata raskest teemast on ka viimane tund tore, sest tehakse kõik, et leida sellegi aja rõõmsam külg. Kui proovida jäljendada Elmar Kitse maali "Õine habaneera" poose ja voltida sama pildiga illustreeritud töölehest lehvik, siis ei lõppegi kõik väga kurvalt. Pigem tekib huvi, kuidas arenes eesti kunst edasi. Seda saab teada juba järgmise sarja abil, mille koostamine peagi algab.

ANU PURRE
KUMU HARIDUSKESKUSE KURAATOR-METOODIK

Kadrioru loss muuseumina 1920. aastatel

Tuba Kadrioru lossis sisustatud salongina Gustav V visiidi puhul (1929)

Eestlased vallutavad Kadrioru lossi

Kadriorg ja identiteet

Kadrioru lossi rajamise ja ajalooga seostub teravalt identiteediprobleem – küsimus, kuidas inimesed on seda hoonet näinud ja kasutanud ning kuidas nad on sellele rajanud oma kultuuriidentiteedi. Peeter I jaoks oli Kadriorg osa tema suurest plaanist moderniseerida Venemaa, toetudes Lääne-Euroopa eeskujudele. Venemaa teenistusse palgatud eri rahvustest kunstnike ja arhitektide ülesanne oli anda impeeriumile tsiviliseeritud riigi ilme.

Kadrioru identiteedi tabamine muutub aga keerulisemaks, kui arvestada ka teisi rahvusi, kes 18. sajandi alguse Tallinnas elasid. Baltisaksa aadlikest kujunenud Tallinna eliidil ei tundunud olevat probleeme Kadrioru lossi ja selle arhitektuuriga, pigem samastas eliit end võimuga ning Kadriorg markeeris keiserliku võimu kohalolekut. Lossi arhitektuuris nägid aadlikud ka olulist täiendust oma iidsele hansalinnale. Rootslased ehitasid omal ajal siia küll mõned barokkstiilis hooned, mis toetusid rangelt kainele madalmaade klassitseerivale barokkstiilile, kuid Kadrioru lossi luksuslikku itaalia-prantsuspärast lahendust võis aadelkond vaadata kui taevast kukkunud kingitust, mis aitas nende armastatud linna muuta veelgi kaunimaks. Pärast Peetri aega unustasid imperaatorid Kadrioru ning Tallinna patriitsid hakkasid end tundma selle koha täieõiguslike isandatena.

Kolmanda osapoole, eestlaste suhtumist Kadrioru lossi sel ajal ei ole võimalik kuigi põhjalikult kirjeldada. Kui eestlased siia vahel ka juhtusid, tööjõu või eksootiliste "pärismaalastena", sai suhe hoonega olla vaid isiklik ega puudutanud sügavamat kollektiivset teadvust. Muutus algas 19. sajandi teisel poolel koos eestikeelse ajakirjanduse levimisega. Varasemast suhtest või selle puudumisest tulenevalt tegelesid esimesed eestikeelsed artiklid Kadrioru pargi puuduste kirjeldamisega. Eestlaste suhe Kadrioruga kuni 19. sajandi lõpuni piirduski eelkõige pargi alaga ning ei puudutanud kuigivõrd lossi.

Eestlased Kadriorus

Eestlaste "metsarahvalikku" suhtumist Kadriorgu väljendas August Weizenberg 1921. aastal Tallinna Teatajas (6.05.1921) ilmunud kirjas, milles juhtis tähelepanu asjaolule, et metsapargi ilme on Kadriorule kohane vaid pargi lossist eemal asuvates osades, lossi vahetu ümbrus tulnuks Weizenbergi arvates aga puudest puhastada. Kindlasti mõjutasid seda arvamust esteetilised kaalutlused, kuid põhiline ajend sellise loo kirjutamiseks peitus vahest kunstniku egoismis. Weizenbergil oli sel ajal ateljee lossi merepoolses tiibhoones ning varjuliste puude all töötades tundis kunstnik puudust päevavalgusest. Samas loos tegi ta ettepaneku paigutada Kadrioru lossi ette Vanemuise skulptuur. Sellist ettepanekut võib vaadata katsena määratleda loss eestlaste kultuurilises teadvuses kohana, millel on küll võõras ajalugu, kuid mida saab esteetilis-etnograafilise lähenemisega muuta eestlaste kohaks.

1921. aasta kevadel tegi Kristjan Raud ettepaneku anda Kadrioru loss täies mahus Tallinna Eesti Muuseumi käsutusse. Ettepaneku kinnitas valitsus ning see leidis entusiastlikku vastuvõttu ka eestlastest kunstnike hulgas. Suurima osa värskelt loodud muuseumi ekspositsioonist moodustasid etnograafilised esemed ning Weizenbergi skulptuurid. Muuseumihoonena hakkas Kadrioru loss avaldama eestlaste kultuurimõistmisele nüüd juba sügavamat mõju.

Rahvuslik ärkamisaeg Kadrioru lossis

Muuseumi põli lossis oli aga üürike. 1929. aastal leidis valitsus seoses Rootsi kuninga visiidiga olevat lossi sobiva kroonitud pea majutamiseks. Muuseum koliti lossist välja ning vanemat Euroopa kunsti ja mööblit kasutati kuninga eluruumide sisustamisel. Muuseum jäi osaliselt lossi, kuid ametlikult kuulus hoone valitsusele, kes ei suutnud aga visiidile järgnevatel aastatel otsustada, mida sellega edasi teha. 1934. aastal võeti asi käsile ja Kadrioru loss muudeti riigivanema residentsiks. Kui 1920. aastatel seostasid silmapaistvad eesti kunstnikud lossi eestlaste identiteediga, siis 1930. aastatel toimus ruumi poliitiline markeerimine. See muutis Kadrioru lossi paraadsete pidustuste kulissiks ja võimaldas etendada traditsioonilist Euroopa riiki, seda siiski eestlastest kultuurieliidi protestide ning teatava halvakspanu saatel.

Uuesti määratletud Kadriorg

Pärast Teist maailmasõda seisis Eestimaa Kommunistlik Partei Kadrioru lossi puhul uuesti vastamisi identiteediprobleemiga. Liialt teravalt meenutas hoone vabariigi aega ning võis seetõttu kujutada endast ideoloogilist ohtu. Lahendus saabus siiski kiiresti ja 1946. aastal avati Kadriorus taas kunstimuuseum. Sellega prooviti varjata hoone 1930. aastate poliitilist tähendust ning leiti ka võimalus suruda eestlastele peale Nõukogude kunstideoloogiat, kasutades seejuures nii lossi kui ka Eesti NSV Riikliku Kunstimuuseumi kogusid. Paradoksaalselt võtsid eestlased aga Kadrioru lossi kunstitemplina tõeliselt omaks, muuseumis vaadatud vana kunst aitas hoopis tunda end osana Euroopa kultuurist ja samal ajal põlastada Nõukogude anastajaid.

IVAR-KRISTJAN HEIN
MIKKELI MUUSEUMI KURAATOR

Näitus "Kadriorg 290. Loss ja tema lugu" on Kadrioru lossis avatud 3. maini 2009, näitus "Kadriorg ja barokk. Elu unistuste piiril" 5. oktoobrini 2008.

Johann Wilhelm Krause. Johann August Rossmaesleri j.
Pompei. Via delle Tombe ja Herculaneumi väravad. 1820. Seepia, paber. Tartu Kunstimuuseum

ITAALIASSE!

Sajandeid on inimesed reisinud kas siis asja pärast või meelelahutuseks. Maailma teede tolmus loksusid tõllad ja mõõtis sammudega maad rändurite kirev seltskond – palverändurid, põgenenud orjad, maadeavastajad, misjonärid, kaupmehed, esimesi elukogemusi omandavad noored aadlikud, üliõpilased, rändavad sõdurid, saadikud, kunstnikud, muidu seiklejad.

Johann Köler. Itaalia tütarlaps. 1858–1862. Õli, lõuend. Eesti Kunstimuuseum

Ants Laikmaa. Bagno di Tiberio Capril. 1912. Pastell, paber. Eesti Kunstimuuseum

Konrad Mägi. Veneetsia. 1922–1923. Õli, lõuend. Tartu Kunstimuuseum

Mida tänapäevale lähemale, seda rohkem on olnud inimesi, kes võisid reisida oma lõbuks. 17. sajandi teisel poolel, mil hakkas välja kujunema pika eneseharimisretke – Grand Touri mõiste, oli reisimine siiski peamiselt jõukate aadlike komme. Ringireisimiseks oli vaja raha, aega ja motivatsiooni. Pärast Napoleoni sõdade lõppu 1815. aastal, reisitingimuste paranedes ja jõukuse kasvades, asendus varasem individuaalne arendusprogramm tasapisi massiturismiga. Kui 1830. aastail ületas La Manche'i väina umbes 505 000 britti, siis aastaks 1913 oli nende arv kasvanud 660 000ni. Grand Touri olulisimateks sihtpunktideks Euroopas olid algusest peale Šveitsi Alpid ja Itaalia. Need olid kohad, kus põimusid oma suurejoonelisusega hinge mattev loodus ja tsivilisatsiooni hõng, kus toideti nii hinge kui mõistust. "Pitoreskne" (maaliline) ja "subliimne" (ülev) said sõnadeks, mida võis toona sagedasti kohata reisilt saadetud romantiliste kirjade ja reisijuhtide veergudel. Itaalia oli sihtpunkt, kus sai arendada oma ajalooteadvust ja kunstimaitset, vaadata ja omandada kunstiteoseid, millel usuti olevat püsiv väärtus. Kohati kasvab heroilise mineviku paine liiigagi suureks, reisikirjanikud tunduvad unustavat, et Itaalia ei ole ainult klassikalise tsivilisatsiooni häll, vaid maa, kus elavad inimesed.

Neid, kes ise reisida ei saanud, lohutasid rännakud toas ja vaimusilmas. Aukartustäratavat hulka Itaaliat puudutavat reisikirjandust ja memuaare täiendas vaategraafika, mille kaudu tekkis ja tihtipeale ka kinnistus ettekujutus Itaaliast. Nii tavalised turistid kui kunstnikud teadsid tavaliselt ette, mida tuleb vaadata Itaalia reisi populaarseimates sihtkohtades Veneetsias, Firenzes, Roomas ja Napolis. Üha kasvavat reisimislusti iseloomustab ka dia- ja kosmoraamade suur populaarsus. Mõned selle harrastuse jäljed on näha ka näitusel. Oma fantaasiareisi Napolisse ja Sitsiiliasse tegi Tartu ülikooli arhitekt Johann Wilhelm Krause, kelle seepiajoonistuste eeskujud pärinevad peamiselt teiste kunstnike reisikirjelduste publikatsioonidest. Mõjuka Richard de Saint-Noni *voyage pittoresque*'i köiteis publitseeritud vaateid saab uurida ka näitusel. Loomulikult rännati usinalt pliiatsi ja pintsliga Tartu ülikooli 1803. aastal avatud joonistusklassis. Töötades juhataja Carl August Senffi näpunäidete ja eeskujutööde järgi, ei arendatud nende virtuaalsete rännakutega mitte ainult oma kunstioskusi, vaid kinnistati ka Itaalia tähendust.

Eesti kunstnikke meelitas Itaaliasse mahe kliima, kaunis loodus ja klassikaline tsivilisatsioon oma antiikses ja taassündinud (renessanss) vormis. Itaalia oli mineviku ja igaviku kohtumiskohaks, mille vaimne kiirgus ulatus Euroopa kaugetele äärealadele. Kui ka selle tsivilisatsiooni märkide rohkus põhjast tulnut esialgu hämmastas, mõjus eriti Rooma ja selle ümbrus – Campagna – kõigile kunstnikele erakordselt inspireerivalt. "Ei ole sugugi nii kerge Rooma maha jätta. Kõigist linnadest, mida ma seni tunnen, jääksin siia ma küll kõige meelsamini; siin tunnen ma end kunsti ja looduseilu kaudu enam kunstnikuna kui kusagil mujal," kirjutas Johann Köler 1860. aastal Igavesest Linnast. Itaalia oli kontakttsoon, kus suhtlesid eri päritolu ja mitmesuguste ootustega inimesed. See oli koht, kus lõikusid geograafiliselt ja ajalooliselt tavaliselt eristatud isiksuste trajektoorid, võõra kaudu õpiti tundma iseennast ja mõtestama oma kodumaad.

Oli kunstnikke, kelle eluloos on Itaalia-periood ehk ainult kohustuslik episood. Tuntud maastikumaalija Carl von Kügelgeni poja Constantin von Kügelgeni 1832. aasta reis polnud pikk ja ei ulatunud Roomast lõuna poole. Ometi valmis selle käigus maastike kõrval värvikas rahvatüüpide sari. August Matthias Hagen, kes aastail 1820–1823 oli ette võtnud oma Grand Touri Saksamaale ja Šveitsi, siirdus 1852. aastal Itaaliasse, et külastada oma kunstnikuks pürgivat tütart Julie Wilhelminet.

Paljude kunstnike jaoks kujunes Itaalia kinnismõtteks, tihti tähistas seal veedetud aeg erakordselt viljakat loomeperioodi, mil puhkes õitsele kunstniku anne ja arenes välja isiksus. Nii annavad Carl Timoleon von Neffi korduvad reisid Itaaliasse tunnistust kirest, millega kunstnik otsis inspiratsiooni klassikalisest kunstist, tema armastus Raffaeli vastu oli püsiv ja mõjutas kogu kunstniku elutunnet. Otto Friedrich von Moelleri Itaalia tööperioodid päädisid kunstniku suurima kompositsiooni "Johannes jutlustab Patmosel Bacchose kummardajatele" valmimisega. Andekas Julie Wilhelmine Hagen (abielus Hagen-Schwarz) elas Itaalias üle oma loominguliste pürgimuste kõige ülevamad ja dramaatilisemad hetked. Siin küpses tast maalija ja just siin oli ta sunnitud perekonna survel kunstnikukarjäärist loobuma ja abiellumiseks koju naasma. Itaalias arendasid oma ande välja Johann Köler ja 20. sajandi algul kaht puhku Itaalias töötanud andekas akvarellist Carl Alexander von Winkler. Just Itaalias sündinud tööd panid aluse Winkleri rahvusvahelisele tuntusele ja avasid mitmete näitusesaalide uksi. Kui maalijaid köitis Vahemere-äärne loodus, siis skulptoreid rikas antiikskulptuuri pärand, õilsa Carrara marmori kättesaadavus ja suure Bertel Thorvaldseni mõjukas jälg. Kõleri reisikaaslane Alexander von Bock tööstas Itaalias Peterburi Kunstiakadeemia skulptoritest stipendiaatidele ette nähtud kuus aastat. August Weizenbergi Itaalia-periood venis seitsmeteistkümnele õnnelikule tööaastale, mille jooksul raius ta marmorisse peaaegu kõik oma tuntud tööd.

1909. aastal alustas oma pikemat välismaareisi Ants Laikmaa, kes aastail 1910–1912 Capril elades tõi eesti kunsti Itaalia motiivide varamusse selle romantilise saare kaunid vaated. Ka pidevalt rahutu Konrad Mäe viimane suur loominguline kõrghetk on seotud Itaaliaga, mille lummuse kokkuvõtva kirjeldusega nõustuksid ilmselt paljud teisedki kunstnikud: "On niisugune tundmus, nagu oleks üle hulgas aastate koju jõudnud. Kuigi praegu siin väga ebamugav elada on, siiski tundmus suurepäraline ja tahtmine elada ja midagi veel ära teha – siin tunnen elul mõtet olema."

TIINA ABEL
KUMU KURAATOR

Näitus "Grand Tour. Eesti kunstnikud Itaalias" on Kumu III korruse B-tiivas avatud 26.09.2008–20.01.2009.

Niklāvs Strunke. Pea konstruktsioon. Ivo Pannaggi portree. 1924. Õli, lõuend. Läti Riiklik Kunstimuuseum, Riia

Läti modernist Niklāvs Strunke

Detsembris oma 25. sünnipäeva tähistava Adamson-Ericu muuseumi näitusepoliitika üheks oluliseks suunaks on olnud mõne teema sügavam käsitlemine läbi aastate toimuvate näitusesarjadena. Üheks selliseks teemaks on olnud meie lähinaabrite lätlaste 20. sajandi alguse klassikaline modernism – üks säravaimaid peatükke Läti kunstiloos.

Jõulise avangardismilaine esindajail, kosmopoliitse hoiakuga Riia Kunstnike Grupi ümber koondunud noortel kunstnikel olid tihedad isiklikud ja loomingulised suhted ka eesti kunstnike Friedrich Histi, Eduard Ole, Juhan Raudsepa, Felix-Johannes Randeli ja teistega. Lätlastega koos sai teoks esimene kubisminäitus Eestis ning 1920. aastal rajatud Riia Kunstnike Grupil oli inspireeriv osa ka eesti avangardse kunsti kõige olulisema ühenduse – Eesti Kunstnikkude Rühma kujunemisel.

Tänu heale koostööle Läti Rahvusliku Kunstimuuseumi ja Läti Vabariigi suursaatkonnaga on Adamson-Ericu muuseumis varem tutvustatud Riia Kunstnike Gruppi, Baltarsi 1920. aastate unikaalset agitportselani, Kārlis Padegsit, Sigismund Vidbergsi ja Ludolfs Libertsit. Nüüd on kuni 23. novembrini eksponeeritud Läti 20. sajandi alguse avangardismi ühe silmapaistvama esindaja Niklāvs Strunke (1894–1966) mitmekülgne looming.

Niklāvs Strunke oli maalikunstnik, graafik, väga hinnatud raamatukujundaja, disainer, teatrikunstnik, kes tõi julgelt modernse lavakujunduse põhimõtted läti teatrisse, ning kunstiteoreetik ja vaheda sulega esseist. Nii oma loominguga kui ka särava isiksusena on ta tänaseni üks suuremaid legende Läti kultuuriloos.

Strunke võluv mitmekülgsus tuleb hästi esile läti kunstiteadlase Aija Brasliņa koostatud näitusel, kus esitletakse maali, joonistusi, raamatuillustratsioone ja lavakujundusi Strunke 1920.–1930. aastate loomeparemikust, aga ka kultuuriloolisi materjale – illustreeritud kirju sõpradele Euroopast ja ajastutundlikke fotosi Tukumsi 6. kütipolgu sõdurielust, noorte kunstnike suurejooneliselt tervikkeskkonda organiseerivaist kubistlikest seinamaalinguist kohvikule Sukubs ning Riia nooblites fotosalongides tehtud Strunke dändilikke portreid.

Kunstiõpingute ajal Peterburis Keiserliku Kunstide Edendamise Seltsi koolis Nikolai Roerichi ja Ivan Bilibini juures (aastail 1909–1911) ning Mihhail Bernsteini ateljees (1911–1913) oli Strunke esmalt tugevalt Mir Iskusstva mõjuväljas, kuid tutvus samas ka vene avangardismiga otseselt kokku puutudes kaasaegsete modernsete suundumustega. Maailmasõja eel jätkas ta õpinguid Riias modernismile orienteeritud Jūlijs Madernieksi stuudios.

Oma aktiivset loometeed alustas Niklāvs Strunke Läti Vabariigi tekkeperioodil, mil noored läti kunstnikud tegelesid innukalt vast kättevõidetud omariiklusele sobiva kunstikeele otsimisega, jõudes 1920. aastate alguses väga jõulise avangardismilaineni. Maailmasõja järgseil aastail oli Strunke Läti kultuurielus tuntud oma vabameelsete vaadete ja kirgliku traditsioonide kui kunsti suurima vaenlase põlgusega. Artiklis "Uus kunst" kirjutas ta 1919. aastal et "kunst on revolutsioonilisim revolutsioon, kõige vabam vabadus" ning oli innovatiivse Ekspressionistide Grupi, hilisema Riia Kunstnike Grupi asutajaliige.

Kui teised Riia Kunstnike Grupi liikmed suundusid vastasutatud Kultuurifondi toetusel Berliini ja eelkõige Pariisi, siis peatus Strunke 1923. aastal lühidalt Berliinis ja täiendas end seejärel 1927. aastani Itaalias. Ta elas Roomas, Firenzes, Napolis ja Capril ning leidis võlutult, et Itaalia külamajade rütmika mägistel nõlvadel on "kubistide unistus reaalsuses". Erialaselt tekkisid tal isiklikud kontaktid teise laine futurismi ja eksperimentaalse teatriringkonna esindajate Enrico Prampolini, Anton Giulio Bragaglia ja teistega. Strunke oli ka ainus läti modernist, kes oma teoreetilistes artiklites futurismi ideedega tegeles, samuti tegi ta kaastööd Itaalias ajakirjale Noi.

Itaalia kujunes Strunkele kogu eluks oluliseks peatuspaigaks, otsekui teiseks, omavalitud vaimseks kodumaaks. 1944. aastast pagulasena Rootsis elades viibis ta seal regulaarselt igal aastal ning oma viimase puhkepaigagi leidis ta 1966. aastal Roomas.

Strunke oli kirglik kõiges. Innuka modernistina oli ta samal ajal sügavuti huvitatud ka eri rahvaste kunstipärandist ja läti etnograafiast. Itaalias vaimustus ta jäägitult ka eelrenessansi kunstist.

1920. aastad olid Niklāvs Strunke modernistlike otsingute kõrghetk. Ta suhestus süvenenult kubismi, konstruktivismi, suprematismi, *art déco*, uusasjalikkuse, metafüüsilise maali ja futurismi ideedega. Tema loomingule oli omane tundlik süntees, dekoratiivne stilisatsioon, abstraheeritud vormikeele nõtke rütmikus ning tugev kompositsiooniline selgus. Kohati jõudis ta oma teostes erakordselt lummava metafüüsilise tunnetuseni.

KERSTI KOLL
ADAMSON-ERICU MUUSEUMI KURAATOR

Näitus "Niklāvs Strunke (1894–1966). Läti modernist" on Adamson-Ericu muuseumis avatud 23. novembrini.

Eesti Kunsti Toetusfondi viis tegutsemisaastat

Eesti Kunsti Toetusfondil täitub selle aasta lõpus viies tegutsemisaasta. Selle aja jooksul on fond toetanud mitmete eesti kunsti kullafondi kuuluvate teoste restaureerimist.

Fond asutati 17. novembril 2003. aastal Eesti Kunstimuuseumi juurde ning selle prioriteediks sai eesti kunsti väärtteoste restaureerimine. See oli aeg, mil Eesti Kunstimuuseumi uus hoone oli alles valmimas, kuid paljud teosed vajasid töömahukat ja kallihinnalist restaureerimist. Fondi nõukogu liikmeteks said mitmed tuntud tippjuhid ja ühiskonnategelased, kes pidasid eesti kunstipärandi säilimist oluliseks. Sihtasutuse loomisel oli suur osa Liis Klaaril, omaaegsel edukal Tallinna Lastehaigla Toetusfondi käivitajal. Eesti Kunsti Toetusfondi nõukogu liikmed on praegu Jüri Engelbrecht, Aimar Jugaste, Kalle Kiigske, Epp Kiviaed, Aavo Kokk, Rain Lõhmus, Erkki Peetsalu, Toomas Sildmäe ja Paul Varul, nõukogu esimees Andrus Reinsoo.

2006. aastal laiendas fond oma tegevust ja hakkas lisaks Eesti Kunstimuuseumile toetama ka teisi Eesti muuseume. Fondi toetused muutusid regulaarseks ning toimusid konkursside alusel. Tänaseks on fondi abiga toetatud Eduard Wiiralti, Ants Laikmaa, Johannes Greenbergi, Nikolai Triigi, Eduard Ole, Anton Starkopfi, Ilmar Malini, Eduard Kutsari, Jaan Vahtra jm kunstnike teoste restaureerimist kokku ligi poole miljoni krooniga. Oma tegevuseks saab fond rahalisi vahendeid nii projektide kui ka annetuste kaudu. Kõige populaarsemaks heategevuslikuks projektiks on seni kujunenud iga-aastased kunstikalendrid, mille müügist saadud tulu läheb kunsti toetuseks.

Nikolai Triik. Lennuk. 1910. Tempera, kriit, paber. EKM

Kas eesti kunst on hädas?

Öelda, et eesti kunst on suures hädas ja vajab abi, oleks liialdus. Muuseumides asuvate eesti kunsti tippteoste seisundit jälgitakse pidevalt ja rangelt, eesti restauraatorite tase tõuseb ning tasapisi muutuvad paremaks ka nende käsutuses olevad töövahendid. Sellele vaatamata probleeme jätkub.

Väga paljudes eesti väikemuuseumides pole restauraatoreid üldse ning tööde korrastamiseks puudub ka raha. Suuremates muuseumides jõuavad restauraatorid tegeleda peamiselt lähiajal eksponeerimisele minevate teostega. Sel moel võib aga juhtuda, et mitmeid pilte, mis seisavad muuseumide fondides, pole aastakümneid raamist välja võetud ning ülevaade nende tegelikust olukorrast puudub.

Näiteks toetas fond Ants Laikmaa pastellmaalide restaureerimist. Enamik kunstniku teostest oli seisnud aastakümneid korralikult raamituna muuseumi fondides ning esmapilgul olid pildid üsna heas korras. Pärast raamide eemaldamist selgus aga, et mitmed tööd vajasid kiiresti restauraatori kätt. Pastellmaalide restaureerimine on üks keerulisemaid töid üldse, sest pastelli õrn pind on nii kahjustuste kui ka liigse valguse suhtes väga tundlik. Samuti ei kannata pastellmaal kokkupuudet happelise keskkonnaga, mis võib aja jooksul paberit söövitada ning muuta kogu pildi rabedaks.

Laikmaa tööde puhul tulid kõik need probleemid teravalt esile. Mitmed teosed olid kinnitatud paksu liimikihiga happelisele tagapapile või kartongile ning nende päästmiseks oli vaja pilt kõigepealt tagapapi küljest lahti võtta. Restauraatorid eemaldasid liimikihi skalpelliga pisikeste tükikeste haaval, jälgides samal ajal, et pildi pind ei saaks kahjustada ega pudeneks. Kui teose tagakülg oli puhastatud, korrastati pildi pind, teos raamiti uuesti ning kaeti spetsiaalse muuseumiklaasiga, mis ei lase läbi ultraviolettkiiri ja kaitseb pilti pleekimise eest. Kogu selline protsess kestab tavaliselt kuid ning vajab suurt täpsust ja kannatlikkust. Kui võtta arvesse, et iga pilt on eriline ning probleemid ainukordsed, on restauraatorite vastutus väga suur ning nende töö positiivsed tulemused seetõttu eriti hinnatavad.

"Lennuki" lugu

Aasta lõpus naaseb Kumu püsiekspositsiooni Nikolai Triigi maal "Lennuk" (1910). See on Triigi üks tuntumaid teoseid, mis kujutab Kalevipoja laeva sõitmas maailma otsa.

Teose uurimisel selgus, et esmapilgul päris heas korras pilt oli tegelikult üsnagi kriitilises seisus. Töö pind oli täis värvivaringuid ja krakelüüre ning mehaanilisi kahjustusi, auke ja rebendeid. Teose läbivalgustamisel ultraviolett- ja infrapunakiirgusega tuli välja ka pildi alusjoonis. Tegemist on väga põhjalikult läbi joonistatud pinnaga ning üllatusena ilmus suure punase purje all nähtavale detailirohke joonistus, mis viitab sellele, et algul oli puri planeeritud valgena ning ilmselt lisas kunstnik punase värvi alles teose valmimise lõppjärgus.

"Lennuki" restaureerimine oli keeruline protsess, mis kestis pool aastat; see on seni ka üks suuremaid ettevõtmisi, mida fond on toetanud. Tähistamaks seda väikest töövõitu, otsustas fond pühendada oma järgmise aasta kunstikalendri Nikolai Triigile ning seada "Lennuki" kalendri esikaanele. Kunstisõpradel on võimalik kalendrit ostes toetada eesti kunsti restaureerimist ja anda oma panus meie kunstiklassika püsimajäämisse.

Infot Eesti Kunsti Toetusfondi kohta saab kodulehelt www.ekt.ee.

KÜLLI HANSEN
EESTI KUNSTI TOETUSFONDI JUHATUSE LIIGE

Fondi toetuseks saab teha annetusi järgmistele arvetele:
SEB 10220034379014
Hansapank 221032030568

Kumu auditoorium

kunst film muusika tants teater

SEPTEMBER – DETSEMBER

N 25.9	19.00	Tantsukunst Kumus: "Hoffmann – Promenade". Tantsuteater Zick, koreograaf Dmitri Hartšenko. Pilet 175.-/130.-
R 26.9	11.00	Seminar "Arhiivid tõlkes"
	19.00	"Hoffmann – Promenade"
L 27.9	19.00	"Hoffmann – Promenade"
T 30.9	18.00	Eesti Vähiliidu heategevuslik kunstioksjon
K 1.10	18.00	Kumu dokumentaal: "Keith Haringi maailm" (rež Christina Clausen, Itaalia ja Prantsusmaa 2007)
L 4.10	17.00	Jazzkaar: Andrea Marcelli Italian Trio feat Raul Sööt & Ain Agan. Pilet 150.-/100.-
K 8.10	18.00	Kumu dokumentaal: "Bob Marley – Exodus '77" (rež Anthony Wall, Suurbritannia 2007)
E 13.10	18.00	Esietendus: "Misantroop". VAT Teater, lavastaja Marcus Zohner. Pilet 175.-/125.-
T 14.10	19.00	Tantsukunst Kumus: "Dancing Sportsmen" (Jaapan). Pilet 175.-/130.-
K 15.10	18.00	Kumu dokumentaal: "Jeruusalemmal on au esitleda" (rež Nitzan Gilady, Iisreal 2007)
N 16.10	19.00	Esietendus: "Jordi Galceran Grönholmi meetod". Eesti Draamateater, lav Hendrik Toompere. Pilet 200.-/170.-, 160.-, 100.-
L 18.10	19.00	"Jordi Galceran Grönholmi meetod"
E 20.10	19.00	Jazzkaar: The Romanian-American Jazz Summit. Sam Newsome & Lucian Ban Sextet. Pilet 150.-/100.-
K 22.10	18.00	Kumu dokumentaal: "Yves Klein, sinine revolutsioon" (rež François Lévy-Kuentz, Prantsusmaa 2006)
N 23.10	19.00	Visuaalne teater / uus tsirkus: "Kõnelused". Ville Walo ja Kalle Hakkarainen (Soome). Pilet 175.-/125.-
R 24.10	19.00	"Kõnelused"
E 27.10	18.00	Mängufilm: "Irina Palm" (rež Sam Garbarski, Belgia, Saksamaa ja Luksemburg 2006). Pilet 60.-/40.-
T 28.10	18.00	Animateek
K 29.10	18.00	Kumu dokumentaal: "I nagu India" (rež Sandhya Suri, Suurbritannia ja Saksamaa 2005)
N 30.10	14.00	Kontsert-loeng: Bas Böttcher
	18.00	Kontsert-loeng: Bas Böttcher
K 5.11	18.00	Kumu dokumentaal: sari "Sürrealism – tegelikkuse sabotaaž". Loeng "Moonutatud kehad"
N 6.11	19.00	Tantsukunst Kumus: "Faasid". Tantsuteater Fine 5, koreograafia Tiina Ollesk, René Nõmmik. Pilet 175.-/130.-
R 7.11	19.00	"Faasid"
L 8.11	19.00	"Faasid"
T 11.11	18.00	Mängufilm: "Kus on Bob Dylan" (rež Todd Haynes, USA ja Saksamaa 2007). Pilet 60.-/40.-
K 12.11	18.00	Kumu dokumentaal: sari "Sürrealism – tegelikkuse sabotaaž". Loeng "Ihaldatud asjad"
E 17.11	18.00	"Misantroop"
T 18.11	18.00	"Misantroop"
K 19.11	18.00	Kumu dokumentaal: sari "Sürrealism – tegelikkuse sabotaaž". Loeng "Linn kui kuriteopaik"
N 20.11	18.00	"Misantroop"
K 26.11	18.00	Kumu dokumentaal: sari "Sürrealism – tegelikkuse sabotaaž". Loeng "Sürrealistlikud fantaasiad Eesti kunstimaastikul".
R 28.11–P 7.12		Pimedate Ööde filmifestival
T 9.12	19.00	Jõulujazz 2008: Gine Anderssen & Sooäär / Erdmann Dessert Time. Pilet 150.-/100 (pärast 5.11 175.-/125.-)
K 10.12	18.00	Kumu dokumentaal: "Ikooni otsinguil" (rež Hans Pool ja Maaik Krijgsman, USA 2005)
R 12.12	19.00	Jõulujazz 2008: Kristjan Randalu & The Transatlantic Collective. Pilet 175.-/125.- (pärast 5.11 200.-/150.-)
E 15.12	18.00	"Misantroop"
T 16.12	18.00	Jõulujazz 2008: Tõnu Naissoo Trio ja Anna Põldvee. Pilet 150.-/100.- (pärast 5.11 175.-/125.-)
K 17.12	18.00	Kumu dokumentaal: hooaja lõpetamine. Üllatusfilm!

Kunstimuuseumi haridusprogrammide infotrükised

Ka sel sügisel on ilmunud kunstimuuseumi haridusprogrammide infotrükised uueks õppeaastaks. Kokku on komplektis neli trükist ja need tutvustavad Niguliste muuseumis, Kadrioru kunstimuuseumis, Adamson-Ericu muuseumis ja Kumu kunstimuuseumis toimuvaid haridussündmusi ja -programme. Infomaterjalid on koostanud muuseumide haridusspetsialistid ning trükised on vastavalt iga filiaali eripärale kujundanud kunstnik Anu Purre. Teavet leiab nii tellitavate muuseumitundide kui ka ekskursioonide, iseseisvaks läbimiseks mõeldud muuseumijuhi, lossikooli, ühekordsete kunstistuudiote ja virtuaalse suhtlusportaali kohta. Infotrükised sobivad muuseumi poolt pakutavate haridusprogrammidega tutvumiseks kõigile kunstisõpradele ning on tasuta saadaval kõigis kunstimuuseumi filiaalides.

Fluxus luubis

Kaasaegse kunsti haridusprojekt lastele ja noortele Kumu näitusel "Fluxus East"
17.9–23.11.2008

Kumu hariduskeskus kutsub lapsi ja noori kaasa tulema liikumise Fluxus vooluga. Osaleda saab projekti raames toimuvates kunstiharidusprogrammides nii näitusel kui ka ateljees. Oodatud on laste- ja noortegrupid lasteaiast gümnaasiumini.

Koos tunnijuhiga uuritakse kunstivõrgustiku Fluxus kunstnike loomingut ja vaadatakse, kuidas on selle liikumisega seotud eesti kunstnike looming. Muuseumitunni tegevused on mängulised, tihtipeale absurdsed ja vürtsitatud naljadega, mis muudavad lõbusamaks nii kunsti kui ka muidu nii tõsise muuseumi. Lõhutakse ka piire kunsti ja argielu vahel ning luuakse kunstiteostega isiklikke suhteid. Kõik see on väga lihtne.

Alaprogrammid:

Lasteaiale ja algklassidele
"JUTUKAS: FLUXUS" (näitusesaalis)
Põhikoolile ja gümnaasiumile
"JUTUSTUUDIO: FLUXUS" (näitusesaalis)
Kõigile vanuserühmadele
"POEEDI TEE SÄRK" (näitusesaalis ja ateljees)

Lähem info ja vajalik eelregistreerimine Kumu hariduskeskuse telefonil 602 6074 (E–R kell 14.00–16.00) või 5343 9230 (Anna-Liisa Tubala, hariduskeskuse assistent) ja e-postiaadressil haridus@ekm.ee.

E-KUNSTIMUUSEUMIL ON TÄITUNUD FOTOKROONIKA SALVED

Alates sellest sügisest on EKMi digitaalarhiivis võimalik vaadata ja tellida fotosid toimunud näitustest, avamistest ja muudest sündmustest. E-Kunstimuuseumi link "Sündmuste kroonika" on mõeldud kasutajatele, kel on juba olemas *login* ja luba piltide juurde pääsemiseks, link "Pressialbum" võimaldab aga sündmuste jäädvustustega tutvuda kõigil. Fotomaterjal on mõeldud nii kultuuriväljaannete toimetajaile ja kultuurilisade koostajaile kui ka teistele huvilistele ja eelkõige osalistele endile. Kroonikaarhiivi eesmärk on jäädvustada ja tutvustada muuseumis toimunut, sidudes selle ka "Kalendri" lingiga, mis laseb sündmusi vaadelda kronoloogilises järjestuses.

Kõik on oodatud fotodega tutvuma ja kasutajaks registreeruma. Fotode tellimine eeldab registreerumist ja on tasuline, kuid vaadata saab pilte vabalt. Loodetavasti leiab EKMi Fotokroonika püsikasutajaid ka ajakirjandusväljaannete juurest ning elavdab kultuurielus toimuva kajastamist.

http://digikogu.ekm.ee/

MAIU KURVITS
EKMI DIGITAALARHIIVI PROJEKTIJUHT

EESTI KUNSTI TOETUSFOND

EESTI KUNSTI TOETUSFOND a/a 10220034379014

agent Eesti Kunstimuuseumi ajaleht / nr 16, september 2008 / Weizenbergi 34 / Valge 1, 10127 Tallinn / +372 602 6001, **muuseum@ekm.ee** / Järgmine **agent** ilmub detsembris 2008
Toimetaja Anu Allas. Kolleegium: Tiina Abel, Ivar-Kristjan Hein, Sirje Helme, Hanno Soans, Maria-Kristiina Soomre, Kädi Talvoja
agent ilmub koostöös Eesti Ekspressi Kirjastuse ASiga
© Eesti Kunstimuuseum 2008
ISSN 1736-2520

Hansapank Swedbank